

05

Oktober 2015
Årgang 151

budskabet

FORDYBELSE | ANALYSE | INSPIRATION

Tema | Tro og erfaring

Troen sidder i hjertet
Lære og liv – hvordan finde den sunde balance?
Sammenhæng i tro og liv

ISSN 0901-4802

www.budskabet.dk

Budskabet udkommer seks gange om året.

Artiklerne i Budskabet afspejler ikke nødvendigvis redaktionens synspunkter, men redaktionen er ved deres optagelse ansvarlig for, at holdninger og synspunkter må kunne rummes inden for det, som Luthersk Mission (LM) står for. Eftertryk og citering er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Layout Amalie Puggaard Poulsen

Tryk Øko-Tryk

Pris Abonnement: 275 kr. Unge under 30 år: 160 kr.

Udgiver og ekspedition

Luthersk Mission (LM)
Industrivænget 40, 3400 Hillerød
tlf. 4820 7660
d1m@d1m.dk
www.d1m.dk

Redaktør

Ole Solgaard, Enggårdsvej 39, Kragelund, 8723 Løsning
tlf. 2327 1253, os@d1m.dk

Redaktionsudvalg

Alex Dahl Karlsen, cand.scient.pol., Tarm
Henning Haahr Andersen, professor i matematik, Aarhus
Inge Bøgel Lassen, lærer, Aalborg
Per Westh Jensen, ungdomskonsulent, København
Ruth Vatne Rasmussen, hjemmegående, Silkeborg

INDHOLD

LEDER

- 02 KLASSISK SKABELSESTRO
ER UNDER PRES
Ole Solgaard

TEMA

- 04 TROEN SIDDER I HJERTET
Peter Leif Mostrup Hansen
- 08 GUD ELSKER IKKE KUN
GLANSBILLEDET AF MIG
Frank Risbjerg Kristensen
- 12 LÆRE OG LIV – HVORDAN FINDE
DEN SUNDE BALANCE?
Jens Ole Christensen
- 15 DIGT: KRISTUS I MIG
Mathias Secher Rom

FOR TROEN

- 16 SAMMENHÆNG I TRO OG LIV
Per Munch
- 20 FRA ET HJERTE FYLDT AF HAM
Katrine Vigilius

ANDRE ARTIKLER

- 22 UFORSTÅELIG OG UVEDKOMMENDE
FORKYNDELSE OM KRISTUS
Nicklas Laustrup-Meiner
- 26 VÆR BEVIDST OM DIN
ÅNDELIGE FØDE
Hans-Ole Bækgaard
- 30 SKABELSESBERETNINGEN
I NY FORTOLKNING
Knud W. Skov

BØGER

- 34 MIN ELSKEDE ER MIN OG JEG ER HANS
- 35 SJÆLESORG VED KØKKENBORDET
- 36 GLEM DIG SELV

TEMA | Tro og erfaring

At være kristen er at tro på Jesus. Det er ikke hvad som helst. Troen bygger på et fast grundlag, noget objektivt. Samtidig har troen også en dimension af erfaring, som er mere subjektiv.

En sund kristen tro er hverken distanceret forstandstro eller sentimentalt føleri, men

hvad indebærer det, at troen omfatter hele personligheden? Og hvordan integreres den sunde lære og det sunde kristne liv i vores trospraksis?

Læs også om, at Gud ikke elsker glansbilleder, men virkelige kristne mennesker med grumsede troserfaringer.

LEADER

KLASSISK SKABELSESTRO ER UNDER PRES

AF OLE SOLGAARD

Jeg undrer mig over, at så mange kristne kan forene troen på Bibelen skabende Gud med en tilslutning til evolutionsteorien. Det ser ud til at være tilfældet for flere og flere i disse år.

Ræsonnementet er, at Bibelen blot udtaler sig om, at Gud er skaberen, men ikke *hvordan* verden og mennesket blev skabt. Man mener så, at evolutionsteorien giver en forklaring på, hvordan "skabelsen" er foregået. Og man vil så forene disse to svar på livets tilblivelse.

"Videnskab" er ikke altid videnskab
Eksempelvis var vores nye forskningsminister frimodig nok til at vedkende sig troen på en skabende Gud, hvilket jeg tager hat-ten af for. Men da han efterfølgende blev

spurgt om, hvorvidt vi stammer fra Adam og Eva eller fra aberne, ville han ikke vælge mellem disse to alternative muligheder.

Mantraet hos mange kristne er i disse år, at tro og videnskab sagtens kan forenes. De udtaler sig om hver sit område og supplerer hinanden godt.

Jeg er i udgangspunktet enig. Når Bibelen er Guds sande åbenbaring, så er der ingen grund til at frygte, hvad videnskaben finder ud af. For der findes kun én virkelighed, nemlig den, som Gud har skabt. I den forstand er videnskaben en gave, der kan være med til at beskrive, hvor fantastisk Guds skaberværk er.

Men jeg har det forbehold mod mantraet, at ikke alt, hvad der kaldes "videnskab", reelt er videnskab. Vel kan naturvidenskaben påvise, at der sker mikro-evolution, altså mindre ændringer inden for en dyregrup-

pe. Det er fakta. Men når det handler om, at én grundtype udvikler sig til en anden grundtype, også kaldet makro-evolution, så er der blot tale om teorier, antagelser og hypoteser.

Mange evolutionister nøjes altså ikke med videnskabelige iagttagelser, men arbejder ud fra antagelser og en naturalistisk tro, der udelukker Gud som forklaringsmulighed. Dermed opstår konflikten mellem kristen tro og noget af den såkaldte videnskab.

Store ting på spil

Et af mine gode kristne forbilleder fortalte mig for nylig, at det ikke ville ændre noget som helst i hans kristne tro, hvis det skulle vise sig, at evolutionsteorien har ret.

Sådan har jeg det ikke. For mig er det ikke muligt at forene tanken om makro-evolution med min tro på Gud som skaber og

Ole Solgaard; For mig er det ikke muligt at forene tanken om makro-evolution med min tro på Gud som skaber og frelser

frelser.

Evolutionsteorien forsøger at forklare mennesket som et resultat af tid og tilfældighed. Kristentroen indebærer derimod, at Gud har skabt os med en plan og en hensigt, og at vi som skabt i Guds billede har en særstatus i forhold til dyrene.

Evolutionsteorien forudsætter, at udviklingen frem mod mennesket har kostet kamp og død for en del dyr, inden mennesket blev til. Kristentroen fastholder derimod Bibelens ord om skabelse og syndefald. Heraf fremgår det, at døden ikke var en del af den oprindelige verden, men først kom ind som en konsekvens af syndefaldet.

Jeg mener faktisk ikke, at man tager hverken evolutionsteorien eller Bibelen alvorligt, hvis man vil harmonisere deres tanker og hævde, at Gud har styret evolutionen med plan og hensigt. Eller som en af tidskriftet *Origos* redaktører siger: "Styret evolution går imod selve evolutionsbegrebets inderste væsen."

For mig at se er der store ting på spil, hvis man vil acceptere evolutionsteorien: synet på mennesket, syndefald og frelse.

Udfordrende spørgsmål må besvares Ikke desto mindre erfarer jeg, at mange

kristne strækker sig langt i dialogen med evolutionister. I såkaldt bibeltro kredse stiles der flere og flere spørgsmålstejn ved den klassiske forståelse af skabelsesberetningen, og blandt dem, der arbejder på at forsvare den kristne tro (f.eks. Center for Kristen Apologetik), betragtes det næsten som "viden", at universet er godt 13 mia. år.

Af og til erfarer jeg, at den ligefremme, klassiske skabelsesforståelse marginaliseres, også blandt kristne.

Vi er dermed blevet udfordret af en del presserende spørgsmål: Hvor meget siger Bibelen om, hvordan verden blev skabt? Er det bibelsk (u)muligt at forestille sig, at døden var en del af dyrenes verden før syndefaldet? I hvilken grad hænger teorien om Big Bang sammen med evolutionsteorien? Er de nye bibeltolkningsforsøg udtryk for et (ubevidst) ønske om at nærme sig de gængse naturvidenskabelige opfattelser?

Der er behov for at drøfte, hvilke argumenter der er holdbare og kristeligt forsvarlige i disse spørgsmål.

På den baggrund reflekterer vi her i *Budskabet* (s.30) over en bog af DBI-lærer Jens Bruun Kofoed, der fremholder et syn på Første Mosebog 1, som udfordrer den klassiske forståelse af skabelsen på seks dage. Senere vil vi også belyse forholdet mellem

skabelse og evolution fra såvel en teologisk som en naturvidenskabelig vinkel.

Man skal jo ikke fastholde en forestilling, der ikke har hold i virkeligheden, hvis den bunder i, at man på grund af en tradition har læst og forstået Bibelen forkert. Men man skal heller ikke falde på halen for hovedstrømmen i den "videnskabelige" verden, bare fordi flertallet går ind for evolutionsteorien – og så tilpasse sin bibeltolkning derefter.

Ydmyghed for skaberen

Jeg er bange for, at mange kristne kan blive revet med af evolutionsteorien som følge af den undervisningsmæssige ensretning og den åndelige forførelse, som sker i vores samfund.

Midt i alle disse overvejelser og spørgsmål gør vi klogt i at følge opfordringen i Salme 95,6: "Lad os bøje os for Herren, vor skaber!"

Vi skal åbent og redeligt undersøge, om vores hidtidige skabelsesforståelse og argumenterne derfor er bibelsk holdbare. Men vi skal ikke blive alt for "ydmyge" over for alt, der kalder sig videnskab. Derimod må vi bede om at blive fastholdt i ydmyghed over for – og i tillid til – vores skaber og frelser og det ord, han har åbenbaret for os.

TEMA

Troen sidder i hjertet

Om Guds åbenbaring og hjertets modtagelse

AF PETER LEIF MOSTRUP HANSEN

.....

Kristendom er ikke en subjektiv, spirituel, inderlig søgen uden specifikt grundlag og lære. Den er heller ikke en livløs, sofistikeret, teoretiseret lære uden sammenhæng til hverdagslivet. Kristendom er derimod et sikkert, tydeligt og uforanderligt grundlag, som kristenlivets erfaringer bygger på, og som den kristne erkender stadig dybere.

Kristendom handler i høj grad om noget, der kan erfares. Gud har åbenbaret sig, så han kan erfares som den levende Gud. Det kristne liv under lovens dom over synden og under evangeliets nåde og tilgivelse af synderen er en erfarbar virkelighed.

Først skal vi se på, at Gud først og frem-

mest har afsløret sig selv for os (åbenbaret sig) inden for grænserne af almindelig erfaring og sansning. Dernæst skal vi se på, at Guds åbenbaring er henvendt til hele mennesket – ikke bare til fornuften eller til følelserne. Endelig skal vi se, hvordan livet i troen på Gud er en udvikling, en vækst, der giver den kristne erfaringer med i bagagen.

Erfaringens grundlag

Der findes spekulative, filosofiske, religiøse strømninger, som primært foregår i tanken og på det teoretiske plan. Kristendommen står i stærk modsætning hertil, for Gud har *åbenbaret sig* i denne verden for synet, hørelsen og de andre sanser, så han kan *erfares*.

Det understreger Johannes, når han skriver om Jesus: "Det, som var fra begyn-

delsen, det, som vi har hørt, det, som vi har set med vore øjne, det, som vi betragtede og vore hænder rørte ved: livets ord" (1 Joh 1,1).

I Bibelen henviser "Guds ord" på én gang til det talte ord og til Jesus som Guds ord. Det ses bl.a. af ovenstående citat, hvor Jesus netop kaldes for "Livets ord". Ligesom Jesus levede på jorden (og lever i dag!), sådan er der også liv i hans ord, i Guds ord. Jesus siger: "De ord, jeg har talt til jer, er ånd og liv" (Joh 6,63b).

Selvom kristendom også kaldes en religion, giver det mening at skelne mellem religionerne på den ene side, hvor det handler om at arbejde sig op til Gud, og kristendommen på den anden side, hvor Gud er kommet til os, fordi vi ikke kunne komme til ham.

Åbenbaring; Gud måtte afsløre sig for os, fordi vi ikke selv kunne finde ham

Det beskriver vi bl.a. med, at Gud har *åbenbaret* sig for os. Han måtte afsløre sig for os, fordi vi ikke selv kunne finde ham. Og denne åbenbaring er afgørende for, at Gud kan *erfares*. Johannes beskriver det således: "– og livet blev åbenbaret, og vi har set det og vidner om det og forkynder jer det evige liv, som var hos Faderen og blev åbenbaret for os –" (1 Joh 1,2).

Forskellige fejlopfattelser

Denne åbenbaring og erfaring af Gud gennem hans ord (Jesus, Skriften), er blevet fordrejet på forskellige måder gennem tiden:¹

Nogle (f.eks. Immanuel Kant) har talt om erfaringen af Gud og hans eksistens gennem hans ord som en *subjektiv* forestilling, hvormed Guds ånd og liv er pillet ud af Guds ord (modsat Joh 6,63b ovenfor).

Andre (f.eks. Karl Barth) har talt om, at Gud er *skjult* i sit ord på en sådan måde, at åbenbaringen gennem ordet reelt ikke længere er en afsløring, en afdækning og en erfaring af Gud. Gud har rigtig nok sat grænser for sin åbenbaring, men det er vigtigt at holde fast ved, at han virkelig har afsløret sig selv i sit ord (Jesus, Skriften).

Andre igen (f.eks. Paul Tillich) har forsøgt at gøre Guds åbenbaring til noget *symbolsk*

og uvirkeligt, og benægter dermed i bund og grund, at Gud har åbenbaret sig.

Men ud fra Bibelen kan vi sige: Gud erfares. Jesus erfares. Fællesskabet med ham erfares. Det vidner Johannes om, og det kan kristne i dag også bevidne på forskellig vis – også selvom vi i dag ikke møder Jesus i skikkelse af et menneske, men møder ham i Skriften og har fællesskab med ham i bønnen. Gud erfares, når han åbenbarer sig for os, og når vi lever i fællesskab med ham gennem hans søn. Det er en sanselig virkelighed, og det er desuden også en åndelig virkelighed (jf. Joh 6,63b ovenfor).

På grundlag af Guds åbenbaring i sit ord (Jesus, Skriften) er den kristnes liv i høj grad fyldt af erfaringer i livet med Gud – og der er desuden masser at tænke over, undersøge dybere og blive klogere på.

Hjertet = hele mennesket

Guds åbenbaring er møntet på hele mennesket – både det indre og usynlige og det ydre og handlingerne.

I vores tid adskilles fornuft og følelse ofte skarpt. En følge er, at troen på Gud og hans åbenbaring i Jesus afvises med, at det er uvidenskabeligt, ulogisk, ubeviseligt, uhåndgribeligt, følelsesbaseret m.m. Og afvises det ikke ligefrem, havner det i hvert

fald på et andet niveau af accept i samfundet.²

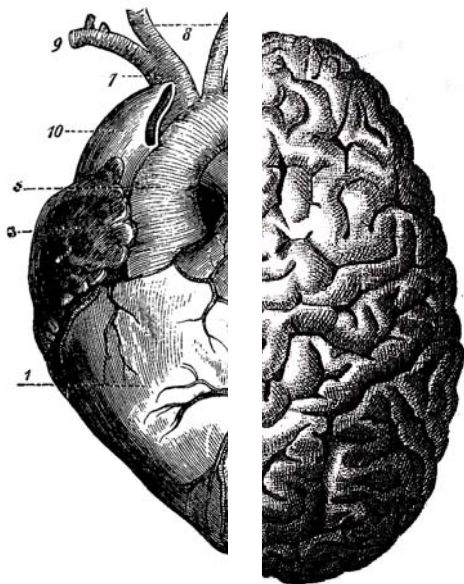
Med andre ord: alt det, vi i dag forbindes med fornuften, er accepteret og agtet, mens det, som forbindes med følelserne, nedskrives i værdi. Med andre begreber er det hjernen, der forbindes med viden, sikkerhed og beviser, mens det er hjertet, der forbindes med føleri, overbevisning, tro osv.

Samtidig med den følelsesfri videnskabelighed blomstrer den spirituelle søgen, hvor følelserne er i højsædet. Givetvis som en (forståelig!) modreaktion. Kristeligt set er det imidlertid et spring fra den ene grøft til den anden. For det sunde liv – åndeligt og menneskeligt – har fornuft og følelse i samme livsrum.

Adskillelsen af fornuft og følelse i samfundet kan få os til som kristne at opfatte den bibelske tale om hjertet som noget, der kun vedrører følelserne. Dermed sniger opfattelsen af Bibelen og kristendommen som en modsætning til fornuft og forstand sig ind på os.

Men Bibelen forholder sig i høj grad til tanker, forstand, fornuft osv. – men disse ting placeres typisk i hjertet sammen med følelserne. Denne kombination skal vi være opmærksomme på, for ellers opstår der en spænding mellem tro som det at holde en ➤

Hjerte og hjerne; Guds åbenbaring skaber en tro, som omfatter hele mennesket

Adskillelsen af fornuft og følelse i samfundet kan få os til som kristne at opfatte den bibelske tale om hjertet som noget, der kun vedrører følelserne. Dermed sniger opfattelsen af Bibelen og kristendommen som en modsætning til fornuft og forstand sig ind på os.

tør teori for sand og tro som noget omskifteligt føleri. Og tro er ingen af delene. Guds åbenbaring skaber nemlig en tro, som omfatter hele mennesket.

Denne tro er tillid til Gud. Og dens objektive grundlag – Bibelens ord, dåben og nadveren³ – er det eneste sikre sted at forankre den, så man kan komme gennem livet, uanset om troens erfaringer, handlinger og følelser bliver mange eller få og hvilken vej, de går.

Skriften ser menneskets personlighed under ét, hvor tanker, følelser, sanser, vilje, handlinger osv. forbindes med hjertet.

I Ordsp 27,19 står der: "Som vandet spejler ansigtet, sådan spejler hjertet mennesket." Hjertet er med andre ord et udtryk for hele *personligheden*.⁴ Det ses også af de mange ting, hjertet forbindes med:

Hjertet *rummer* evner, følelser, vilje, tro, tvivl, tanker, viden, visdom, forstand m.m.⁵ Hjertet har del i menneskets *handling*, for man skal bl.a. søge, frygte, elske, tjene og følge Gud af hele sit hjerte, og af hjertet gøre Guds vilje.⁶ At man kan gøre disse ting af hjertet viser, at hjertet besidder vilje. Hjertet er en del af mundens *udsagn*, for det, som hjertet er fuldt af, løber munden over med⁷ (se mere herunder).

Når Gud åbenbarer sig for mennesket i sit

ord, er det således for hele mennesket, dvs. både det, mennesket rummer, gør og siger.

Erfaringernes forskellighed

Med forskellig personlighed vil mange oplevelser og erfaringer dog være forskellige for os, men grundlæggende vil enhver kristen have en dobbelt erfaring i mødet med den åbenbarede Gud. Denne dobbelte erfaring hænger sammen med, at Guds ord er en kombination af krav, afsløring, dom og straf på den ene side og gave, retfærdighed, nåde og frifindelse på den anden side. Det er den skelnen, som også betegnes som lov og evangelium. Herunder skal vi se på nogle fællestræk ved erfaringen af Gud.

Det knuste hjerte ...

Forud for modtagelsen af retfærdigheden fra Gud går Guds dom over hjertets syndige tanker og meninger (Hebr 4,12), så mennesket bøjes, ydmyges og knuses i sin selvtilstrækkelighed og syndighed (Sl 34,19; 51,19) – og netop dette knuste hjerte bliver en bolig for Gud (Es 57,15)!

David, Salomo og Jesus ser på hjertet fra tre forskellige vinkler.

Jesu vinkel (om det gamle hjerte) er: Ondt hjerte giver ond tale. Jesus understreger, at de onde ting kommer inde fra det onde

Peter Leif Mostrup Hansen, f. 1981
Frimenhedspræst

hjerter og ud – ikke omvendt (Matt 12,34; 15,18ff jf. Luk 6,45).

Davids vinkel (om det nye hjerte) er: Retfærdigt hjerte giver retfærdig tale. David understreger, at de gode ting kommer inde fra det retfærdige hjerte og ud. (Sl 17,3).

Salomos vinkel (om hyklerin) er: Et flot ydre siger intet om det indre – og det er det, Gud kigger på (jf. 1 Sam 16,7). Salomo understreger, at Gud fokuserer på hjertet og ikke på det ydre (Ordsp 21,2).

Det gamle hjertes møde med den knusen-de lov vil i høj grad påvirke mennesket som helhed, men afhængig af hvordan vores personlighed er skruet sammen, vil vi have forskellige fokuspunkter i oplevelsen.

Nogle vil føle dyb skam og have lyst til at gemme sig. For andre er skylden og ikke skammen i fokus, så de vil mere nøgternt bekende deres synd og komme videre. Nogle vil holde stædigt fast i, hvad Jesus har gjort for os, mens andre i fortvivlelse kommer til at hænge fast i, hvad de selv har gjort mod Gud.

David erfarede Guds ydmygelse (Sl 32): hans manglende syndsbeholdelse gjorde, at Guds hånd lå tungt på ham, så han blev fysisk besværet (v.3) og psykisk/mentalt udmattet (v.4). Efter syndsbeholdelsen ændrer Davids liv sig til bøn (v.6), jubel, glæde

og fryd (v.7.11) og oplevelse af Guds godhed (v.10). Sikke en troserfaring at tage med videre i livet med Gud og mennesker!

... og det nye hjerte

Gud knuser først det onde hjerte for derefter at give et nyt, retfærdigt hjerte. David ved godt, at hans retfærdighed netop kommer fra Gud (Sl 17,2).

Både Davids syndserkendelse, syndsbeholdelse, glæde og jubel er udtryk for Guds Ånds gerning i hans liv.

Ånden skal overbevise om synd (Joh 16,9 jf. Sl 32,3f). Ånden skal overbevise om retfærdighed (Joh 16,10 jf. Sl 17,2). Ånden vil bære frugt i det nye liv, som Guds børn lever i fællesskab med Gud (Gal 5,22f jf. Rom 8,16 og Gal 5,25). Som en gren på Jesus, vil man vokse (Joh 15,1ff).

Når Gud tager bolig i det knuste hjerte, er det for at oplive det (Es 57,15). Profeterne i GT så frem mod, at Jesus skulle sende sin og Faderens Ånd til at bo i den troende, og at den troende også skulle få et nyt hjerte af kød i stedet for det gamle stenhjerte, så Guds lov ikke længere var et ydre krav, men en indre vilje (Ez 11,19; 36,26. Jer 31,33).

Lige så tung og udmattende Guds lov kan være, når man overbevises om sin synd, lige så let og livgivende er Guds evangelium, når

man overbevises om sin frihed i Jesus og det nye liv, man har fået at leve.

En sund kristen *tro* lever, vokser og handler på den faste grund: Guds ord, dåben og nadveren. På samme grund gør troen sig sine *erfaringer*.

- 1 Aksel Valen-Sendstad: *Troens fundament – Dogmatiske hovedspørgsmål i lys af bibelsk ontologi*, Forlaget Kolon, Århus 1996, s.224–227.
- 2 Visse af indvendingerne er saglige, men det er en fejlslutning at rangere kristen tro lavere af den grund. Kristen tro overholder f.eks. ikke moderne videnskabelige præmisser om efterprøvning m.m. og kan opfattes som ulogisk – men det gør ikke troen mindreværdig.
- 3 Bemærk også dåben og nadveren!
- 4 I NT bruges også et ord (nous), som alt afhængig af sammenhængen oversættes med bl.a. tanke, forstand og sind. Se f.eks. Rom 7,25; 12,2. 1 Kor 2,16; 14,15. Fil 4,7.
- 5 Se f.eks. 2 Mos 31,6. 5 Mos 28,65.67. 2 Kg 22,19. Es 29,13. Rom 10,9f. Mark 11,23. Sl 19,15. Jos 23,14f. 1 Kong 3,12; 10,24. Ordsp 2,2.
- 6 Se f.eks. 5 Mos 4,29; 5,29; 6,5; 10,12; 11,13; 26,16. 1 Sam 12,20. 1 Kong 14,8. Sl 86,11. Matt 22,37.
- 7 Matt 12,34.

TEMA

Gud elsker ikke kun glansbilledet af mig

AF FRANK RISBJERG KRISTENSEN

.....

"Det er ikke en glansbilledudgave af os, Gud elsker, men os i den sammenfiltrede blanding af værdifuldhed, skønhed, resurser og skrammer, ondskab og destruktivt potentiale, som vi udgør ..."

Citatet er fra bogen *Elsket nok – til at tale sandt* (ProRex 2010). Den pløjer dybt i guds-billeder, selv-billeder og det at leve i visheden om, at jeg virkelig er elsket, og at Gud altid vil mig det godt.

Det er ikke en boganmeldelse, som du sidder med her. Det er mere en efterrefleksion, efter at jeg har læst bogen, som Gunni Bjørsted, der er præst i Det Danske Missionsforbund, har skrevet.

Lad det være sagt med det samme: Gunni Bjørsted er rundet af en anden teologisk tradition end mig. Mange steder i bogen

ville jeg gerne, at der blev sagt noget *mere* eller noget *andet* også! Flere steder er jeg direkte uenig i nogle af hans teologiske konklusioner, og jeg mangler ofte noget klarhed i forhold til nogle af de væsentlige dogmatiske fundamentet.¹

Men for den, som gerne vil grave dybt i det at forstå og tilegne sig Guds dybe kærlighed til ganske almindelige syndere som os, er der virkelig meget godt at hente til livet, til troen og til det at turde *være* det menneske, som jeg er i mit liv; og *ikke* som jeg ofte kan føle og synes, at jeg *burde* være.

Gud er god – ubetinget god

Jeg vil gerne lægge ud med et citat fra Gunni Bjørsteds (GB) intro til bogen:

"Bogens kerne er budskabet om, at Gud er god. Når den kendsgerning fordunkles eller forvrænges, bliver vort indre fyldt med

truende og kolde karikaturbilleder af Gud, vores evne til at se klart sløres, og alle øvrige temaer i vort liv forvrænges til karikaturer. Hvis Gud ikke er god, giver det ingen mening at opmuntre til at være ærlig over for ham og frimodigt fortælle ham, hvad der er i vores hjerte ... Vort Guds-billede præger alle andre billeder i vort liv – ikke mindst vort selv-billede, men også vort syn på andre" (s.17f).

Gud er god – i alt, hvad han er og gør; ubetinget god. Det vigtigste, vi ved om ham, er, at "Gud er kærlighed" (1 Joh 4,8). Gud har ikke bare en veludviklet evne til at praktisere kærlighed og til at elske; nej Gud er kærlighedens væsen og ophav. Gud er kærlig og elskende i alt, hvad han er og gør i al fortid, nutid og fremtid.

Den store, vigtige pointe er, at jeg som kristen virkelig er elsket *nok* af Gud til at kunne vove at tale sandt om alt i hele mit liv

Pointe; Det er ikke en "fejl", at Gud virkelig kan og vil elske os; at vi har en sand og ægte værdi for Gud, som de mennesker vi er

og se mit liv i øjnene, som det er. Gud elsker os så højt, at det har afgørende værdi for ham, hvad vi gemmer indvendigt – uanset, hvad det er.

Livsøvelsen er for en kristen – siger GB: "Resten af livet at øve sig i *at lade hjertet og munden være på samme hold*" (s.9). Altså:

– At turde vedkende mig, hvordan jeg er og har det – og sætte ord på det over for Gud, mig selv og mennesker omkring mig.

– At stole så meget på, at Gud virkelig vil mig og elsker mig, at det går an at være "gennemsigtig" i Guds og selverkendelsens lys og være den, jeg er, så jeg ikke behøver være angst for at træde frem for Gud med *hele mig*.

Kærligheden er ikke grundløs

GB siger, at der er "*en verden til forskel på, om Guds kærlighed er betingelsesløs, eller om den er grundløs*" (s.27). Pointen er, at Guds kærlighed til mig – som det (syndige) menneske jeg er, virkelig er betingelsesløs:² Det er en kærlighed, som jeg må have lov til at "synke ned i" og have vished om.

Men Guds kærlighed er bestemt ikke dermed grundløs: "*På grund af, at vi er (er til!), elsker han os. Han vil ikke sætte os op mod os selv, jage os ud af vores identitet og få os til at flygte fra vort jeg*" (s.28).

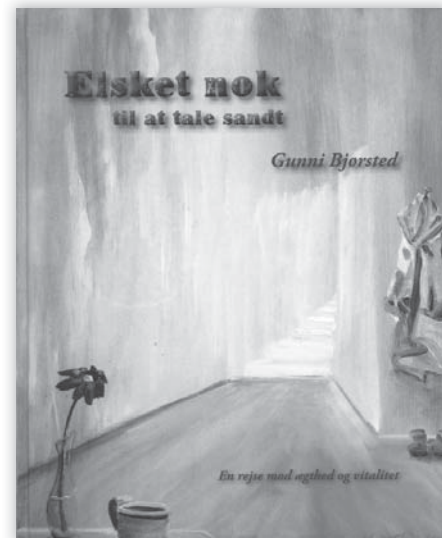
Det er vigtigt: Gud elsker mig *ikke* grundløs – uden grund. Gud elsker mig, *fordi* han har skabt mig. Gud elsker mig, *fordi* jeg er skabt ud af hans kærlighed *til netop mig, sådan som jeg er skabt*. Guds kærlighed er jeg altid i – bare ved og netop ved at være skabt af Gud.

Aldrig væk fra Guds kærlighed

GB gør her op med tanken om, at Gud *kun* kan finde ud af at elske os "på trods"; at Gud *kun* kan elske os, når han får lov til *kun* at se os "i Kristus" – og ikke "i os selv". Pointen er, at Gud virkelig elsker ethvert menneske – og *ikke* uden grund. For Gud ser ind bag ved – ser sit umistelige (men ofte bortkomne) unikke menneske, som han fuldt ud står ved, at han har skabt. GB siger: "*Vi skal ikke godkendes og ansættes til at være hans; vi er skabt til det*" (s.27).

Og endnu mere skarpt: Gud praktiserer *ikke "en ensidig på-trods-af kærlighed: 'Du er ganske vist ikke elskværdig, men jeg elsker dig!'"* (s.27).

Og han fortsætter: "*En sådan kærlighed er ikke med til at myndiggøre os, få os til at rejse hovedet og give ægte respons til kærlighedens afsender. I stedet bliver vi jeg-løse modtagere af 'almisse-kærlighed', der blot har at være grænseløst taknemmelige og* >

Elsket nok til at tale sandt

Gunni Børsted
ProRex Forlag, 2010
190 sider, kr. 199,95

Tænk på; Det går ikke an, at jeg som kristen er bange for at tage *hele* mit liv helt med ind i min dialog med Jesus

huske, at det er helt ubegrundet, vi er 'elsket'; at ganske vist får vi lov at kaldes Guds børn, men det er egentlig en fejl!" (s.27).

Pointen er: Det er ikke en fejl. Vi syndere er i vores udgangspunktet faldet væk fra fællesskabet med Gud og er under dommen og vreden. Men – vi er *aldrig* faldet ud af Guds kærlighed. Vi er *altid* værd at elske. GB henviser til, at særligt historien om Thomas, der møder Jesus (Joh 20,24ff), viser, hvordan Jesus møder os med kærlighed midt i vores virkelighed og ser på os med nådige øjne, hvorved han skaber ærlighed og tillid i os: "*Forði han kommer til os, kan vi også komme til os selv og komme til ham med os selv. At vende sig til Jesus er ikke at vende sig bort fra sig selv, men at komme til ham med sig selv. Hvordan skulle der ellers blive en relation ud af det?" (s.57).*

Der er formuleringer i ovenstående, som ikke er helt dækkende, for det at falde til ro i Jesu nåde og kærlighed er jo netop også faktisk at få lov til *virkelig* at vende mig bort fra mig selv og min egen syndige naturs magt til at kunne skille mig fra Gud. Men GB's formuleringer er spidsformuleringer, og de er værd at standse op ved. Mine yderligere betæneligheder i forhold til nogle af GB's teologiske refleksioner i ovenstående citater er nævnt i en note.³

Væk med glansbilledet

Måske har vi i vores stærke "missionske" tradition særligt brug for lige at blive mindet om noget vigtigt om Guds blik på os: At blive mindet om, at det ikke er en "fejl", at Gud virkelig *kan* og *vil* elske os; at vi har en sand og ægte værdi for Gud, som de mennesker vi er? Jeg tror, at nogen af os gerne lige må få påmindelsen om:

- At Guds kærlighed til os *altid* er der først; også når det er dommens og vredens røst, som lyder ind i vores liv. For vi er *virkelig* noget. Vi er noget værd "i os selv", fordi vi er skabt af Gud.
- At Gud altid har et kærligt og nådigt blik på os; netop også *når* han lader loven knuse os helt, og når Gud gør sin "fremmede gerning" hos os ved at sætte os åndeligt skakmat.

Her vil jeg gerne trække endnu en passage ind af GB, som jeg er vældig glad for:

"Hans nåde er, at han ikke lader vores synd afholde ham fra at elske os lige så ubetinget, som hvis vi var syndfrie. Det er ikke en glansbilledudgave af os, Gud elsker, men os i den sammenfildrede blanding af værdifuldhed, skønhed, resurser og skrammer, ondskab og destruktivt potentiale, som vi udgør. Han ved, hvad vi drømmer om og længes efter. Han ved, hvad vi frygter, og hvad vi underti-

den pønser på af ondt. I vores relation med ham er det vigtigt at følges med ham ind bag glansbilledet. Så længe, vi ikke har delt andet end glansbilledet, er vi ikke trygge ved og har ingen erfaringer af, at hans kærlighed til os er, som vi virkelig er. Vi vil fortsat tænke: "Hvad nu, hvis han opdager ...?" Det er en kronisk utryghed at befinde sig i, som uundgåeligt forårsager afstandtagen fra vores side. Men det gode budskab er, at alt i os er "opdaget", kendt og gennemskuet" (s.30f).

Ovenstående kan jeg sige helt amen til! Det går ikke an, at jeg som kristen er bange for at tage *hele* mit liv helt med ind i min dialog med Jesus. Jesus vil jo rigtig gerne forholde sig til *hele* mit liv, som det er. Jeg inviteres netop til at tage mit spændingsfyldte liv som på én gang en total synder og en total retfærdig med ind foran Jesus – hele tiden (Rom 7,14-25-virkeligheden!).

– Tænk, hvis vi skulle havne dér, hvor det *ikke* går helt an at komme med alle vores destruktive følelser og tanker, vores egoistiske behov, vores mange fejlslutninger og forkerte valg, vores smertelige nederlag i hårde kampe med synd osv.

– Tænk, hvis det *var* sådan, at jeg af Gud var henvist til at skulle bede om tilgivelse for, *at jeg er den, jeg er* – hele tiden; bede om tilgivelse for, at jeg bare grundlæggen-

Frank Risbjerg Kristensen, f. 1966
Lærer på KFS' Ledertræningscenter (LTC)

de er forkert og ubrugelig. Så ville jeg aldrig kunne komme dertil, hvor jeg kan falde til ro i, at jeg er helt villet af Gud, som den jeg er skabt til at være, og som den, der er to-talt "renset i Jesu blod".

Lykkeligvis er det sådan, at Gud *ikke* underkender min ret og pligt til at være den, jeg er – som Guds nådebarn, sammenfiltret med Jesus i hans fulde frelse. Tilgivelse har jeg brug for, når jeg har gjort noget konkret forkert i mit liv, når der er noget, jeg har gjort, ikke gjort, sagt, tænkt, som er forkert og konkret synd. Jeg skal *ikke* have tilgivelse for at *være* den, jeg er.⁴

Tilbage til mig selv "i Kristus"

Forkyndere og sjælesørgere må være meget på vagt her. Det går ikke an at forkynde friheden i Kristus sådan, at friheden handler om at "komme helt af med mig selv" og "komme helt væk fra mig selv". Den ægte frihed i Kristus er den frihed, som gør mig fri af alle fordærvmagternes ret og magt til at skille mig fra Gud. Fri af syndens, dødens, djævelens og lovens magt til at skille mig fra Gud og Guds nåde (Rom 6-8). Den frihed skal vi forkynde!

Det handler ikke om at "komme af med mig selv". Nej, det handler om at havne med mig selv *i Kristus* og hans fulde nåde og

retfærdiggørelse af mig.

Gunni Bjørsted får de sidste ord:

"Han (Jesus) elsker os *som* dem, vi er".

"Han (Jesus) elsker os *til* at være dem, vi er skabt i hans eget billede til at være" (s.90).

1 Eksempler på punkter, hvor jeg er uenig eller mangler klarhed:

a) Den bibelske dynamik mellem lov og evangelium er uklar – lovens stemme står svagt.

b) Guds billedet står for ensidigt. Guds hellighed, vrede, nidkærhed og retfærdigheds karakter står svagt.

c) Det kristne menneskes to naturer (det nye og det gamle menneske) – det kristne liv som en dødsensalvorlig kamplads mellem de to naturer – står meget svagt.

d) Det står ret uklart, om GB giver plads for en fuldtonende forkyndelse af de to udgange – himmel eller helvede.

2 Jeg er blevet dybt berørt af GB's skarpe analyser af, hvad der så let går galt for os, når vi netop *ikke* vover at synke helt ned i Guds fulde, virkelige kærlighed til os som de mennesker, vi er på godt og ondt. Når vi f.eks. føler os ængstelige for at træde frem for Gud, fordi vi underkender vores egen

værddi og "holdbarhed" i Guds øjne og dermed også underkender, at Gud virkelig er betingelsesløs i sin kærlige og nådige modtagelse af os.

3 Jeg savner, at GB *samtidig* med ovenstående citater ville være mere klar i mælet om, hvor fortabte vi virkelig er *i os selv* – som "indkrogede i os selv", bortkomne syndere. Jeg ville ønske, at han ville væve de vigtige skabelsesteologiske tanker mere ind i bibelens klare tale om, at vi – *uden* Kristus og *uden troen* på ham – virkelig er faldet helt væk fra fællesskabet med Gud, og at vores *gudbilledlighed* på grund af syndefaldet er så beskadiget og forvrænget, at vi netop *ikke* vil Gud – *ikke* vil hans kærlighed – *ikke* vil hans nåde. Og der er også brug for en vigtig replik til GB's melding om, at Gud ikke praktiserer en *ensidig på-trods-af-kærlighed*. For det er jo virkelig en vigtig, bibelsk pointe, at Gud elsker mig – *på trods af* mit syndige liv og mit ugudelige hjerte; Gud elsker mig – midt i, at jeg reelt ikke har noget at byde på åndeligt set.

4 Det går ikke an, at jeg går og føler mig totalt uværdig og taler mig selv ned som "forkvaklet og ubrugelig synder", som hele tiden tænker og udtrykker mig selvudslettende: "Selv er jeg intet – Jesus mit alt". Havner vi dér, bliver det aldrig helt til et tillidsfuldt møde med Gud for os. Det bliver aldrig helt til en fuldgyldig oplevelse af, at Gud reelt vil mig og helt rummer mig. Det bliver aldrig til en sand og tryk hvile – hos Jesus. Det er med andre ord den "virkelige frihed i Kristus", som er på spil.

TEMA

Lære og liv – hvordan finde den sunde balance?

AF JENS OLE CHRISTENSEN

.....

Både i vores egen hverdagstro og i debatter mellem kristne oplever vi af og til et spændingsforhold mellem kristen lære og liv. Begge dele bør være sunde. Men hvordan integrerer vi begge aspekter?

Jeg ved desværre af erfaring, at emnet egner sig til gætteri og personlige kæphest. Man kan høre modsatrettede udsagn som: "Vi lever i en tid med dalende lærebevidsthed", og "Vi lever i en tid, hvor troen bliver alt for teoretisk" – afhængig af egen synsvinkel.

Det minder om et synsbedrag, jeg jævnligt oplever, når jeg kører i tog: Lige omkring afgang kan jeg nogle sekunder blive i tvivl, om det er mit eget tog eller det ved siden af, der bevæger sig.

Jeg gør mig ingen forhåbninger om at være fritaget fra de mekanismer; men ved at se dem i øjnene, kan de måske formindskes.

Hvad siger NT?

I det forsøg på at formindke synsbedraget, vil jeg tage afsæt i nogle impulser fra Ny Testaments (NT) forståelse af relationen mellem lære og liv.

1. Den sunde lære er ikke livets fjende, men dets ven

Det er den grundlæggende forståelse hos Jesus og apostlene. For eksempel kan Paulus tale om at være "næret af troens og den gode læres ord".¹ Flere steder kan man næsten få indtryk af, at det sunde liv udspringer automatisk af den sunde lære.

Men denne grundlæggende forståelse af-

balanceres af, at der også er spor i NT af en bevidsthed om, at *lære* og *liv* kan komme i ubalance. Det må de næste punkter tage højde for:

2. Der advares mod en tro, der ikke får konsekvenser i livet

Ikke mindst Jakob sætter ord på denne pointe og leverer en bredside om, at "du tror, at Gud er én; det gør de onde ånder også – og skælver".²

Der er bemærkelsesværdigt, at flere af disse steder ikke bare omtaler det kristne menneskes brud med synden, men også de positive kærlighedsgerninger for næsten, som tegn på det kristne liv. Det er faktisk et langt hyppigere tema end det tema, som mange missionsfolk og frikirkefolk forbin-der med "liv", nemlig åndelighed og inder-

Man kan blive så bange for "det karismatiske", at man ikke tør tale om Helligånden, der bor i os og Helligåndens forandrende kraft i kristnes liv.

FOTO: ALLSTARS YOUTH

lighed. Åndelighed og inderlighed er faktisk sjældent beskrevet som kendetegn på et kristent menneske,³ mens gode gerninger ofte er.⁴

3. Der advares mod usund lære

Denne advarsel kommer mange gange og er ofte ganske stærk i ordvalget. Det er hævet over enhver tvivl, at falsk lære er en af de åndelige sygdomme, som NT tager mest alvorligt.⁵

Der er også et eksempel i bjergprædikerne, hvor Jesus går i rette med folk, der påberåber sig deres åndelige liv og siger til dem, at det er vigtigere, at de er lydige mod hans ord. Åndeligt liv uden lydighed mod Ordet går man faktisk fortabt af.⁶

Men det er værd at hæfte sig ved ordvalget. I vores tradition taler vi ofte om "ret" og "sand" lære. Pastoralbrevene – hvor temaet behandles mest indgående – taler om *sund* lære. Paulus kan en enkelt gang sige den "gode" lære, men ellers er udtrykket den "sunde" lære eller "sunde" ord eller

"sund" forkyndelse.⁷

Vi er måske ude i de små nuancer, men forskellen på "ret" og "sund" fortjener en overvejelse. Falsk lære kan aldrig være sund lære – og sund lære må være i overensstemmelse med sandheden. Men: spørgsmålet er ikke alene, om en teologi eller forkyndelse teknisk set er *rigtig*, men også, om den har blik for, hvad der er *sundt* for tro og menighed. Det er, som om det bibelske begreb om sund lære også indbefatter praksis og omsorg for mennesker i menigheden.

Det har måske noget at gøre med det bibelske sandhedsbegreb. I vores – græsk inspirerede – begrebsverden er sandhed et intellektuelt begreb og sidder primært i hovedet. I bibelsk tænkning er sandhed noget, vi *gør* og lever i. Sandheden sidder i høj grad i hænderne og fødderne.⁸

For mennesker, der har fået det bibelske sandhedsbegreb under huden(!), kan vores diskussioner om lære og liv af og til føles virkelighedsfjerne.

Pendulsvingninger

Det er måske den græske påvirkning, som gør, at modsætningen mellem lære og liv har fulgt den vesteuropæiske kristenhed. Man kan konstatere pendulsvingninger, hvor nogle perioder har betonet læren og andre livet. Ligesom nogle kirkesamfund primært er karakteriseret ved deres lære og andre ved deres praksis.

En af de perioder, hvor denne pendulsvingning har været tydeligst, er i overgangen fra luthersk ortodoksi (1600-tallet) til pietisme (1700-tallet). Ortodoksien var præget af stærk lærebevidsthed og udartede efterhånden til meget ringe fromhedsliv og mange etiske udskejelser – både hos præster og lægfolk.

Pietismen var en vækkelsesbevægelse, som understregede det personlige fromhedsliv (pietas = fromhed) og de kristnes liv i kærlighedsgerninger. Efterhånden forfaldt pietismen til at overbetone inderlighed og blev noget selvretfærdig pga. dens vægt på særlige kendetegn på det genfødte menneske. ➤

Bemærk; Man kan gå så meget efter den korrekte teologi, at den bibelske dynamik og udfordring bliver væk

Jens Ole Christensen, f. 1956
Generalsekretær i Luthersk Mission (LM)

Men pietismens afsæt og tidlige periode er god til at blive klog af. Bevægelsens fødsel sættes ofte til Philip Jacob Speners skrift *Fromme ønsker* fra 1675. Her protesterer han mod ortodoksiens ensidige betoning af læren og fremsætter et reformprogram i fem punkter:⁹

1. At Guds ord skal bo rigeligt iblandt de kristne – ikke blot ved gudstjenesten, men også i hjemmene, ved friere møder og som personlig bibellæsning.
2. Oprettelse og flittig brug af det almindelige præstedømme. Kirken skulle ikke blot være teologernes og præsternes kirke, den skulle være alle kristnes kirke.
3. At kristendom ikke består i at vide, men i at gøre. Det nytter intet med en ret lære, hvis ikke det rette liv følger med. Kristendom må praktiseres i konkrete kærlighedsgerninger.
4. Nej til uforsonlige lærestridigheder. Den rene lære skulle forsvares, men det skulle gøres i respekt for modparten.
5. Præsterne skulle prædike jævnt og opbyggeligt for folket. De skulle ikke bruge prædikestolen til sindrige udredninger og ren oratorisk udfoldelse.

Aktuel vinkel

Man kan i høj grad diskutere, hvordan pi-

etismen selv forvaltede dette; men som overskrifter for et reformprogram forekommer Speners punkter højst aktuelle. Ikke mindst i en bevægelse som Luthersk Mission (LM), som måske er den mest læremæssigt bevidste bevægelse på den bibeltro fløj i kirken.

Med forholdsvist godt kendskab til vores naboorganisationer føler jeg mig i hvert fald overbevist om, at vi er den bevægelse, hvor lærebevidstheden i mindst grad alene sidder hos ledelsen. Den er folkeje i store dele af LM, hvilket jeg er meget taknemmelig for. Men den situation bærer også fristelser i sig.

Det er fristelser til at gå så meget efter den korrekte teologi, at den bibelske dynamik og udfordring bliver væk. Bibellæsning og kristenliv bliver kedeligt og skematisk. Måske har vi også – som følge af en ubevidst "partidisciplin", hvor læremæssig usikkerhed og tvivl ikke var god tone – givet mennesker for lidt plads til at være på vej.

Eller man kan blive så bange for at være lovisk, at man ikke tør fremholde de bibelske formaninger eller modtage dem. Eller man bliver så bange for "det karismatiske", at man ikke tør tale om Helligånden, der bor i os og Helligåndens forandrende kraft

i kristnes liv. Eller at vi bliver så optaget af at afgrænse os over for falsk lære, at vi ikke modtager god inspiration fra andre kristne – eller vænner os til en hård retorik i vores omtale af dem.

Det forekommer mig således, at alle punkter i Speners liste – måske med undtagelse af nr. 2 – vil kunne korrigere os i forhold til aktuelle fejludviklinger i LM. Og med den udgangsreplik har jeg så måske afsløret, hvilken vej mit personlige pendul svinger ...

- 1 1 Tim 4,6 jf. 1 Tim 4,16. Rom 6,17. Hebr 13,9
- 2 Jak 2,19 – hele afsnittet er imod forstandstro. Se også: Matt 25,31ff. Jak 1,22ff. Rom 12,1ff. Gal 5,13ff. Ef 4,20ff
- 3 Selv om det findes: Rom 12,9ff. Ef 5,18f. Kol 3,16;
- 4 F.eks. Matt 5,13-17. 1 Pet 2,12
- 5 F.eks. Rom 16,17ff. Gal 1,6ff. Fil 3,2ff. 2 Thess 3,14f
- 6 Matt 7,15ff
- 7 1 Tim 4,6; 6,3. 2 Tim 1,13; 4,3. Tit 1,9; 2,1
- 8 F.eks. 3 Joh 4
- 9 Refereret efter Wikipedia: https://da.wikipedia.org/wiki/Philipp_Jacob_Spener

Mathias Secher Rom, f. 1983
Frimenighedspræst

Godt sagt;

Selv om troen er inde i dig, hænger den altså ved noget, som er uden for dig; nemlig Jesu stedfortrædende død for syndere. Det er denne Jesus uden for dig, du må hænge ved og stole på. Gør du det, så bor han virkelig inde i dig.

Peter Olsen

Godt sagt;

En kristen har et nyt, rent hjerte, og der er sket en fornyelse i sindet, som gør en forskel. At mene det modsatte er en misforståelse, som kan få skæbnesvanger indflydelse på kristenlivet ved at lede det i en kødelig retning.

C.O. Rosenius

KRISTUS I MIG

AF MATHIAS SECHER ROM

Kristus i mig
Sikke et liv
Dødsproces dag efter dag
Kristus i mig
Vildt perspektiv
Forret med evighedssmag

Kristus i mig
Sætter sit præg
Alting forandrer sig brat
Kristus i mig
Føles dog træg
Kristusfrugt vokser i krat

Kristus i mig
Sikkert og vist
Gud holder hånd i min hånd
Kristus i mig
Hjemme til sidst
Helbredt i krop, sind og ånd

FOR TROEN

SAMMENHÆNG I TRO OG LIV

AF PER MUNCH

.....

At fordybe sig i forskellige emner er godt. Utallige kristne har erfaret, at det er gennem fordybelse i Guds ord, de er blevet fornyet. Fordybelse og fornyelse hænger sammen. Mit anliggende her er dog ikke at gå i dybden, men derimod forsøge at give et overblik, så vi kan få sammenhæng i vores tro og liv.

Jeg støder jævnligt på udtrykket: "Jamen, det hænger jo ikke sammen. Det giver ingen mening." I fjernsynet har man fået ét indtryk, i skolen noget andet, i kirken noget helt tredje, i hjemmet noget fjerde, fra venner og arbejdskammerater noget helt femte. Der til kommer de sociale medier, som giver en mængde usammenhængende informationer. Når ens liv ikke hænger sammen, så er det svært at komme videre i sit liv.

Det hænger sammen!

Trosbekendelsen er den bedste hjælp til at få sammenhæng i sit liv. Det opsplittede liv, som mange lever, bindes sammen af trosbekendelsen. Desværre er der mange, der mener, at trosbekendelsen bare er noget, man siger i kirken, men som ellers ikke har betydning for os i hverdagen.

Galaterbrevet 4,4-7 understreger trosbekendelsens tre led, og teksten er god at læse for at få sammenhæng. Troen på den treenige Gud, Faderen, Sønnen og Helligånden, sættes her ind i den smukkeste sammenhæng i mit liv. Og det hjælper os til at få sammenhæng i troen og livet:

"Men da tidens fylde kom, sendte Gud sin søn, født af en kvinde, født under loven, for at han skulle løskøbe dem, der var under loven, for at vi skulle få barnekår. Og fordi I er børn, har Gud sendt sin søns ånd i vore

hjerter, og den råber: Abba, fader! Så er du da ikke længere træl, men barn. Og er du barn, har Gud også gjort dig til arving."

Med disse få ord er der peget på sammenhængen i troen på den treenige Gud, Fader, Søn og Helligånd. Når jeg tror på Skaberens, så tror jeg også på Sønnen og Helligånden, og når jeg tror på frelseren Jesus, så tror jeg også på Gud som min far og på hans hellige ånd, som skaber liv. Det hænger sammen. Og troen på den treenige Gud giver ro og hvile.

Når troen og livet ikke hænger sammen

Den vise og rige kong Salomo satte sig på et tidspunkt for at prøve at finde sammenhængen. Og så siger han, at han lidt efter lidt fandt ud af, at han ikke kunne finde den sammenhæng, han udforskede: "Det,

Per Munch; Hvad nytter det, at jeg ved en masse, hvis ikke jeg kan anvende det i mit liv? Hvad nytter det, at jeg kan surfe på nettet og skaffe mig en masse viden, men ikke anvende det i livet?

jeg blev ved med at søge, fandt jeg ikke" (Præd 7,28). Når der ikke er sammenhæng, så er der blot tomhed. Ja, endeløs tomhed!

Hvad nytter det, at jeg ved en masse, hvis ikke jeg kan anvende det i mit liv? Hvad nytter det, at jeg kan surfe på nettet og skaffe mig en masse viden, men ikke anvende det i livet? Når unge mennesker siger: "Jamen, det hænger jo ikke sammen", så er der som regel noget om det. Det skal vi voksne lytte til og tage ved lære af. Men samtidig viser det, at de unge selv længes efter at få sammenhæng i deres liv. Har man ikke sammenhæng i sit liv, så går man til det ene og det andet for at få hjælp, ja, man nærmest flagrer rundt.

Profeten Amos pegede på det samme problem hos Israels folk. De flakkede og strejfedede omkring. De holdt fast ved de religiøse ritualer, men var reelt ateister i hverdagen. Deres liv og tro hang ikke sammen.

Tidens fylde

Da tidens fylde kom, sendte Gud sin søn. Det var ikke tilfældigt, da Jesus blev født. Det var nøje planlagt. Det skete i det øjeblik, som Gud havde haft i tanke hele tiden. Alle de mange tidsangivelser i juleevangeliet med kejser Augustus, folketælling,

Kvirinius, kong Herodes osv. sammenfattes i disse to ord: *tidens fylde*.

Gennem århundreder havde Gud lagt det sådan til rette. Nu var tiden kommet. Det var tidens fylde. Der er tryghed i disse ord: tidens fylde. Det udstråler overblik. Gud er herre over tiden.

Tiden går, tiden løber, tiden snegler sig af sted. Sådan oplever vi det. Ja, men der er intet, der kan forstyrre Guds plan. Hvilken ro giver det ikke, når vi standser for netop dette udtryk: tidens fylde. Det viser, at Gud har det store overblik – også over mit liv.

Gud ene tiden deler, han sårer, og han heler (SOS 445)

Mit liv er i Guds gode hænder. Om mit liv går i tusind stykker, så er det stadig i Guds gode hænder.

Jul

Da tiden var inde, sendte Gud sin Søn, født af en kvinde, født under loven. Julenat satte Gud en bror ved vores side. Nu skulle faldet genoprettes. For at genoprette og frelse os måtte Gud selv ordne sagen. Derfor sendte han Jesus.

Frelse handler om, hvad Gud gør. Gud er den aktive; det er ham, der frelser. Vi mennesker bliver frelst/frelses. Det er passiv form. Vi kan ikke frelse os selv. Der er no-

gen, som aktivt må frelse os. For at frelse os gik Gud ind i vores slægt og blev menneske som os. Som sand Gud og sandt menneske kan Jesus frelse os. Som sandt menneske kan han bære vores synder, og som sand Gud kan han sone vores synder og betale vores gæld.

Julens budskab bevæger sig lige over i påsken: "Født af en kvinde, født under loven for at han skulle løskøbe dem, der var under loven, for at vi skulle få barnekår". Jesus blev født "for at". Målet med Jesu fødsel var, at han skulle løbskøbe os, og det hører vi om i påsken. Der er en nøje sammenhæng mellem jul og påske. En jul uden påske er ikke en jul. Det er bare en tradition.

Påske

Påsken handler om Jesus, som gav sit liv på korset, fordi loven kræver, at den, der synder, skal dø. Jesus havde ikke selv syndet, men alle vores synder blev tilregnet ham, og så måtte han aflægge regnskab for alle vores synder og overtrædelser.

Han løbskøbte os. Dvs. han købte os fri. Vores gæld var ubetalelig, vi var fangne som slaver, men da kom Jesus og løbskøbte os. Han betalte ikke med sølv eller guld, men med sit eget blod. Jesus gjorde det, vi >

Sammenhæng; En jul uden påske er ikke en jul. Det er bare en tradition

skulle, men ikke ville eller kunne.

Ind imellem spiller jeg rundbold med konfirmanderne. Det er en sjov leg. Dybest set er rundbold et barsk spil. Kikser man, så "dør" man. Man er da ude af legen. Men hvis en på holdet løber en såkaldt friløber, så bliver de "døde" levende og er igen med i legen.

Påskan handler om, at Jesus løb en friløber, så alle de døde kunne blive levende igen. Vi er alle døde i vores overtrædelser og synder, men Jesus løb en friløber og gjorde os alle levende.

Når konfirmanderne i rundboldlegen er blevet levende igen, da hopper og jubler de af glæde. I endnu større grad må det gælde os, når vi hører om Jesus. Da må vi springe højt af glæde og sige tak, for at han har givet os, der var døde, det virkelige og evige liv.

Pinse

Pinse handler om, at Gud sender sin Ånd. Guds ånd anvender julens og påskens budskab og giver det til os. Vi er blevet Guds børn, "og fordi I er børn, har Gud sendt sin søns Ånd i vores hjerter og den råber: Abba Fader!". Guds ånd føder os på ny og gør os til Guds børn. Vi er ikke længere trælle, men børn.

Med få ord beskriver Paulus her sammenhængen mellem jul, påske og pinse. Og triumferende siger han, at vi ved troen på den treenige Gud bliver Guds børn og arvinger til det evige liv. Guds ånd kommer ind i vores hjerter og lærer os at sige: Abba Fader. Far, jeg stoler på dig. Du er min far, jeg har tillid til dig!

Vi lærer Gud at kende ved Ånden gennem ordet. Guds ånd skaber og fornyer troen i vores liv, så vi kan få gavn og glæde af alt det, han gør for os. Uden Guds ånds gerning ville vi ikke være i stand til at tro.

Kort sagt handler jul, påske og pinse om, at Gud sendte sin søn (jul), Jesus købte os fri (påske), og Gud giver os sin Ånd og frelser os (pinse).

Sagt med andre ord: Gud sendte, Gud løste og Gud frelste. Der er en nøje sammenhæng mellem jul, påske og pinse.

Reformationen

Det, der skete i den lutherske reformation, var, at Martin Luther opdagede sammenhængen i Guds ord. Luther kunne ikke få tingene til at hænge sammen i sit liv. Hvad han end gjorde, og hvor fromt han gjorde det, så kunne det ikke hænge sammen. "Mens jeg grundede dag og nat," siger han, "fik jeg endelig ved Guds barmhjertighed

øje på ordenes sammenhæng." Her så han, at den retfærdighed, som Gud kræver, er den, som Jesus har vundet til os, og som vi modtager ved tro. Retfærdigheden er en gave, som Gud giver. Denne opdagelse fik afgørende betydning for hans tro og liv i hverdagen.

Efter denne opdagelse, hvor ordene og bibelteksterne begyndte at hænge sammen, sagde Luther, at han følte sig helt igennem født på ny, og det var, som om han gennem åbne porte var trådt ind i selve Paradiset. Ja, da han så evangeliet, så han den åbne port til Paradis (Martin Luthers forord til de latinske skrifter).

I 2017 skal vi fejre og markere 500 året for reformationen. Der vil blive afholdt mange arrangementer, der vil blive holdt mange møder, og der vil blive sagt mange ord. Alt dette er godt, men her og nu vil jeg sige, at med et eneste ord – *sammenhæng* – kan vi sammenfatte reformationen. Af sammenhængen fremgik det, at det, han skulle gøre, det havde Jesus allerede gjort for ham (Rom 1,17).

Søndagsforøjelse

En af mine store søndagsglæder er at hejse flaget i præstegården. Dette flag hjælper til at se sammenhænge. Tre ting vil jeg nævne:

Per Munch, f. 1955
Sognepræst

FOTO: PUGGAARD

At hejse Dannebrog på en søndag minder mig om både skaberen, frelseren og livgiveren.

1. Søndag er den ugentlige hviledag, som skal holdes hellig (Skaberen)

På seks dage skabte Gud himlen og jorden, og på den 7. dag hvilede han. Gud hvilede og så alt det, som han havde skabt, og det var såre godt. Det er Guds vilje, at vi skal holde hviledagen hellig. Vi skal arbejde, men vi skal også huske at hvile. Søndagen er en hviledag. Når flaget går til tops på en søndag, så mindes vi det 3. bud, som siger: Husk hviledagen og hold den hellig.

2. Vi fejrer Jesu opstandelse søndag efter søndag (Frelseren)

Søndag morgen opstod Jesus fra de døde. Vi fejrer hans opstandelse, hvor han overvandt synden, døden og Djævelen. Så er der god grund til at flage.

For at vinde denne sejr, måtte han først dø på korset. Hele den kristne tro drejer sig om Jesus på korset, hvor han bar vores synd og skyld. Korset fortæller det hele. Vi har et kors i vores flag.

3. Ånden suser, ligesom vinder blæser (Livgiveren)

Jeg kan bedste lide stille vejr, men når flaget skal til tops, kan jeg godt lide, at det suser lidt. Når det suser lidt, folder flaget sig ud. Da kan man se korset klart og tydeligt.

Jesus taler om Guds ånd som en vind. Den suser. Vi ved ikke, hvor den kommer fra, og hvor den er på vej hen, men vi mærker dens virkning.

På en særlig måde har vi fået søndagen som en hjælp til at få troen og livet til at hænge sammen. Det hjælper flaget os til.

Den dybe sammenhæng

I salmen "Hil dig frelser og forsoner" (SOS 200) møder vi nogle af de dybeste og mest befriende ord. Det er en salme, som har hjulpet mange igennem livet. I v.7 bedes der en bøn:

*Du som har dig selv mig givet, lad i dig mig elske livet,
så for dig kun hjertet banker, så kun du i mine tanker
er den dybe sammenhæng.*

Denne salme sætter ord på, at vi har brug for at komme ind i Guds dybe sammenhæng. Jesus er den dybe sammenhæng. Når vi fordyber os i ordet om Jesus, så får vi al hjælp til at få sammenhæng i vores liv.

FOR TROEN

FRA ET HJERTE FYLDT AF HAM

AF KATRINE VIGILIUS

Jeg er købt af Gud, og jeg er købt dyrt. Når Jesus er den pris, Gud betalte for mig, betyder det, at lige så meget som Jesus er værd, er jeg også værd. Jo mere jeg ser af Jesu skønhed, jo mere forstår jeg, hvor høj en pris Gud betalte for mig, og hvor meget jeg derfor er værd.

Hvorfor købte Gud mig?

Ikke fordi, han har brug for mig. Gud har slet ikke brug for mig og har aldrig haft det. Så længe jeg tænker, at Gud – selv i den mindste grad – har brug for mig, kan jeg ikke forstå hans kærlighed.

Gud købte mig, fordi han elsker mig og kun derfor. En præst har sagt, at vi har brug for at blive elsket af en, der slet ikke har brug for os.

Det har vi, fordi det er det eneste, der giver

os en uforanderlig værdi. En værdi, der ikke stiger eller falder afhængigt af, hvad jeg gør. Jeg har altid værdi, for jeg har Jesus.

Fri fra mig selv

I en populær popsang med et vægtigt indhold lyder omkvædet: "Save me from myself" (frels mig fra mig selv!). Ved at købe mig "med Jesus" har Gud ikke bare sat mig fri fra fortabelse, men også det, der ellers ville være årsag til min til fortabelse: mig selv.

Det betyder, at han fjerner grundlaget for stolthed og selvoptagethed og erstatter det med ydmyghed og taknemmelighed.

Jesus åbner mine øjne for min synd. Men mit blik stopper ikke dér. Ser jeg kun på min synd, bliver denne syndsoptagethed en form for selvoptagethed. Jesus ønsker, at jeg, ved at se min synd, må blive opslugt af

omfanget og vægten af det, *han* har gjort og lade det fylde mig med ydmyghed og taknemmelighed.

Jo mere jeg forstår, hvad jeg har fået, jo mere kan jeg give til andre. En stolt person har svært ved at elske. Jeg ved, at jeg stadig har meget stolthed i mig, for der er nogle mennesker, jeg ofte finder det svært at elske.

På et tidspunkt så jeg ned på nogle mennesker, fordi de så meget fjernsyn. Jeg følte mig som et bedre menneske, fordi jeg brugte min tid på mere fornuftige ting. Til en nadversamling gik det op for mig, at mens jeg så ned på andre mennesker, så Jesus – der er tusind gange bedre end mig – ikke ned på mig, men gjorde alt for at vise, hvor højt han agtede mig. Dét vendte min stolthed til ydmyghed og en ny ømhed for mine fjernsynsvenner.

Frihed; Han har levet et perfekt liv i fuld hengivenhed til Gud og andre. Derfor er jeg fri fra at skulle være perfekt

Katrine Vigilius, f. 1995
Journaliststuderende

Jeg har hele tiden brug for at forny sandheden for mit hjerte, at den, der er blevet tilgivet meget, elsker meget (jf. Jesu ord i Luk 7,47).

Jesus sætter mig også fri fra at være min egen eller andres frelser. Jeg har en idé om, at det, jeg virkelig har brug for, er mig selv, og at andre mennesker har brug for min hjælp og visdom. Men jeg kommer ofte til kort og må sige: "Jesus, jeg kan ikke klare det her. Jeg ved ikke, hvad jeg skal sige eller gøre. Jeg har brug for dig." Det er ydmygende, men befriende, fordi det er sandt.

Det sætter mig fri fra at have urealistiske forventninger til mig selv, og hvad jeg skal gøre og være for andre. Samtidig værner det mig imod skuffelse. Jeg ved, at det er Jesus, jeg har brug for til at give mig alt det, mit hjerte længes efter.

Derfor forventer jeg ikke, at mine venner, familie, forbilleder og arbejdsgivere skal være kilde til fuldkommen tilfredsstillende mening, håb og kærlighed, som intet menneske kan frembringe. Men jeg har det allerede i Jesus. Derfor kan jeg nyde, og ikke skuffes over, den kærlighed og den mening, andre mennesker giver i mit liv.

Det fundamentale er fuldbragt

Jeg er velsignet med mange evner og am-

bitioner, som er kilder til glæde og mening, og som Gud ønsker, at jeg ivrigt bruger for ham. Men verden står og falder ikke med indholdet, mængden og kvaliteten af det, jeg frembringer. Verden står og falder med det, som Jesus gjorde.

De fundamentale ting har Jesus taget sig af. Han har levet et perfekt liv i fuld hengivenhed til Gud og andre. Derfor er jeg fri fra at skulle være perfekt. Han har bevist, hvor meget jeg er værd. Derfor er jeg fri fra hele tiden at skulle bevise mit værd over for andre og mig selv. Han tog min plads midt i Guds vrede, så jeg kan løfte hovedet og se ind i Guds stolte, anerkendende blik. Han har besejret døden, ondskab og løgn, så jeg er fri fra at leve i frygt for – eller været styret af – det.

Fordi Jesus har gjort *sit* arbejde, er jeg fri fra at blive desillusioneret over, at *mit* arbejde ikke giver den glæde og tryghed, den mening og det håb, som kun han kunne frembringe. Med Jesu ord om, at alt er fuldbragt, kan jeg med fred i hjertet, realistiske forventninger og taknemmelighed til min frelser leve et spændende og målrettet liv med de opgaver, han giver mig.

Se ham gennem vinduet

Jeg har et armbånd, hvor der står WWJD –

"What would Jesus do", altså: "Hvad ville Jesus gøre?" Det er ment som en påmindelse om at leve et liv, der ligner Jesus'. Jeg forstår og sympatiserer med intentionen, men, som en klog mand gjorde mig opmærksom på, så tror jeg, jeg har mere brug for at blive mindet om spørgsmålet: *Hvad har Jesus gjort?*

Det er nøglen til at forstå min værdi, mine relationer, mine opgaver og retningen for det hele.

Et andet relevant spørgsmål er: *Hvad vil Jesus gøre?* Jeg får lov at sætte min lid til, hvad han kan og vil gøre – for mig, igennem mig og for andre.

I stedet for at prøve at være Jesus, er jeg fri til at være et vindue. Med det, jeg gør og siger, er det mit håb og min bøn, at andre må se ham, der står bag det hele. Ham, som jeg tror, alle har så inderligt brug for.

Hans liv – både det, han levede i år 0-33 og det, han lever nu i mig – giver mit liv mening. Hans død og opstandelse giver mig håb om, at lige meget hvor god eller dårlig dagen er, så har jeg altid det bedste i vente, nemlig at møde Jesus og se ham, som han er.

UFORSTÅELIG OG UVEDKOMMENDE FORKYNDELSE OM KRISTUS

AF NICKLAS LAUTRUP-MEINER

.....

I foråret blev den mest omfattende undersøgelse af forkyndelsen i de missionske bevægelser i nyere tid færdig. Projekt God Forkyndelse, som undersøgelsen hedder, har indhentet besvarelser fra 1785 tilhørere og 406 forkyndere både om, hvad der – efter deres mening – karakteriserer den faktiske forkyndelse i dag, og hvad der generelt kendetegner god forkyndelse.

Projektrapporten¹ viser, at en stor del af besvarelserne kommer fra folk, der har deres gang i Luthersk Mission (LM). Omkring 10 % af LM's medlemmer svarende til 507 personer har svaret på undersøgelsen. På forkyndersiden er LM også meget godt repræsenteret. 106 forkyndere har besvaret

spørgsmålene. Det svarer til over halvdelen af det samlede antal forkyndere i LM, når man kun ser på kaldede og ansatte forkyndere.

Derfor er der også god grund til at lægge mærke til undersøgelsen, som Kristent Pædagogisk Institut (KPI) har stået i spidsen for, og til at overveje, hvad LM kan lære af den.

Stærkt fokus på bibeltro Kristusforkyndelse

En af de ting, som springer i øjnene, er, at stort set alle forkyndere og tilhørere i LM oplever, at de prædikener, de lytter til, både er forankret i Bibelen og skildrer, hvad Kristus har gjort for os. Det er der stor grund til at glæde sig over, for det er kun gennem en bibelsk forståelse af, hvad Jesus

har gjort for os, at vi bliver kaldet til tro og bevaret og opbygget i den.

Man kan ikke med denne undersøgelse i hånden hævde, at al forkyndelse i LM er lige god, eller at der ikke er mangler. Men undersøgelsen peger på, at det sande og frie evangelium fortsat lyder klart fra LM's talerstole.

I nogle LM-sammenhænge er forkyndelsen til debat i disse år. Der hævdes både, at den er for lidt centreret om Jesus, og at den er for lidt fokuseret på, at vi er syndere på vej mod fortabelse uden Jesus. Undersøgelsen besvarer ikke, i hvor stærk grad menneskets totale frafald og Kristi fuldstændige forløsning betones i forkyndelsen. Men når så stort et flertal af tilhørere og forkyndere i LM karakteriserer forkyndelsen som "kristuscentreret" og "bibeltro", så bør det

Dystre tal; Her må alle forkyndere og tilhørere i LM såvel som i de andre foreninger komme op af stolene

dæmpe de største af uenighederne. For *hvis* tilhørerne har ret, så forkyndes Kristus på et sandt bibelsk grundlag, og Guds ord er stærkt og virksomt.

Det betyder ikke, at intet i forkyndelsen kan diskuteres, men diskussionerne bør føres med denne baggrundsviden. Man kan således stadig godt mene, at forkyndelsen bør lægge større vægt på, at vi er fortabte syndere uden Jesus, eller på at Kristus skal forkyndes mere, men det bliver i så fald ikke en debat om, at Kristus overhovedet ikke forkyndes, men snarere om hvor meget eller hvor lidt, han forkyndes.

Undersøgelsens resultater bør derfor fjerne de værste antagelser om forkyndelsen fra debatten. Med mindre man altså vil betvivle undersøgelsens resultater eller tilhøreres og forkynderes karakteristik af forkyndelsen i LM.

Det er også glædeligt at se, at denne karakteristik ikke kun gør sig gældende i LM, men også blandt en større gruppe af tilhørere og forkyndere. Rapporten nævner folk, der kommer fra Indre Mission, Evangelisk Luthersk Mission, Kristeligt Forbund for Studerende, Ordet & Israel, Folkekirken samt valg- og frimenigheder.

Det giver en basis for, at det samarbejde, som i de senere år er blevet udviklet mellem

disse organisationer, også i fremtiden kan blomstre. Det giver nemlig i endnu højere grad mening, når det nu er klart, at forkyndelsen ikke alene er bibelsk, men også centreret om Kristus.

Forkyndelsen er svær at forstå

Men tilsyneladende er forkyndelsen meget vanskelig at forstå. Når tilhørerne selv skal sætte ord på, hvad der karakteriserer forkyndelsen, er den store topscorer "ikke relevant/uforståelig/uværdkommende", mens den samlede tredjeprioritet er den stik modsatte: "Forkyndelsen er relevant, værdkommende og konkret".

Mange mener åbenbart, at det også for dem selv er irrelevant og uforståelig forkyndelse, de lytter til.²

Her er der virkelig grund til at tage tingene alvorligt. Tilsyneladende mener en stor gruppe af tilhørerne, at forkyndelsen ikke er relevant og forståelig for dem selv. Lykkeligvis er der dog også en stor gruppe, der mener, forkyndelsen er relevant for dem selv.

Her må alle forkyndere og tilhørere i LM såvel som i de andre foreninger komme op af stolene. Det er meget dystre tal, som undersøgelsen præsenterer.

Tilhørerne har naturligvis selv en opga-

ve i at lade forkyndelsen gå til hjertet. Vi må forberede vores sind og tanker på en prædiken, inden vi sætter os for at lytte. Undervejs i prædikenen har vi et ansvar for at lytte godt efter. Og efterfølgende må vi grunde over prædikenen i bøn over en åben bibel for at se, om det forholder sig sådan, som det er prædikeret. Dernæst må vi gøre sådan, som vi er blevet opmuntret og formanet til, hvis det er i overensstemmelse med Guds ord.

Men denne forklaring er ikke fyldestgørende. Undersøgelsen viser, at en stor del af tilhørerne er opmærksomme på, at de selv har et ansvar.

Derfor er der i høj grad noget at arbejde på som prædikant, sådan at forkyndelsen kan kalde tilhørerne ud af hverdagstanker om indkøbslister, opvask og diverse aftaler og ind i mødet med den hellige Gud, som både dømmes, selv tilvejebringer forsoningen og selv udruster os til det nye liv, som han kalder os til.

En af årsagerne til problemet kan være, at forkyndelsen er blevet for akademisk.

Undersøgelsen viser det samme, som en undersøgelse af LM's kommunikation også har vist, nemlig at LM'erne har højere uddannelse end landsgennemsnittet. Mange af dem (herunder prædikanterne) er derfor ➤

	FORANKRET I BIBELN	SKILDRER KRISTUS	FORSTÅELIGT FOR IKKE-KIRKELIGE
TILHØRERE			
LM-tilhørere	96%	95%	27%
Alle tilhørere	97%	96%	40%
FORKYNDERE			
LM-forkyndere	99%	96%	73%
Alle forkyndere	98%	99%	79%

Tallene fra undersøgelsen viser, at kun 27 % af LM-tilhørerne mener, at forkyndelsen er forståelig for ikke-kirkelige. Det er et skræmmende lavt tal. Og ekstra tankevækkende bliver det, fordi over 70 % af forkynderne selv synes, at deres forkyndelse kan forstås af ikke-kirkelige tilhørere.

vant til at beskæftige sig med abstrakte emner. En prædiken risikerer at blive en akademisk udlægning af et abstrakt emne, hvis prædikanten blot forklarer, hvordan tekstens samtid var, eller hvis prædikenen blot bliver en analyse af, hvad teksten siger på et generelt plan.

Så risikerer vi, at prædikenen bliver upersonlig og uvedkommende. Tilhørerne får måske nok en større indsigt i, hvad Bibelen siger, men det bliver ikke relevant og aktuelt for den enkelte tilhører – heller ikke selvom det er nok så bibeltro.

En anden årsag kan være, at forkyndelsen stryger tilhørerne med hårene og ikke lægger stemme til Bibelens hårde dom over synden.

Det er nærliggende for en forkynder at udelade de hårde ord, for de er også hårde at sige for forkynderen, og også forkynderne er mennesker, der længes efter at blive rost.

Hvis det er baggrunden, så er det menneskefrygten, der har taget det hårde ud af forkyndelsen. Tilbage er kun et akademisk foredrag eller en bibelfortælling, der kan sammenlignes med et eventyr.

En tredje årsag kan være, at forkynderne ikke bruger sig selv nok i forkyndelsen.

De gamle grækere arbejdede med begreberne *logos*, *etos* og *patos* inden for retorikens verden, hvor *logos* udgør argumenterne, der taler til fornuften, *patos* udgør argumenterne, der taler til følelserne, og *etos* udgør argumenter, der opbygger tilhørernes tillid til taleren.

De græske filosoffer var altså bevidste om, at det var vigtigt at formidle troværdigheden. Det kan gøres på mange selvforherliggende måder, som ikke sømmer sig for en troende, men i forkyndelsen kan det først og fremmest gøres ved at trække sig selv ind i forkyndelsen. For også prædikanten

er en synder, der har brug for Jesus. Også prædikanten må formane sig selv til at lade det nye liv vokse frem i sit liv. Og det skaber større troværdighed og dermed lydhørhed, når tilhøreren kan høre, at prædikanten også prædiker til sig selv.

Her har forkyndere, der ofte prædiker det samme sted en fordel frem for forkyndere, der prædiker mange forskellige steder. For troværdigheden opbygges ikke kun i løbet af en enkelt prædiken, men kan også være produktet af mange tidligere prædikener eller sågar det gode navn og rygte, som tilhørerne mener, prædikanten har.

Ikke forståeligt for ikke-kirkelige

Når man tager tilhørernes karakteristik af forkyndelsen i betragtning, er det måske ikke overraskende, at de også mener, forkyndelsen er svær at forstå for *andre*. Kun 40 % af tilhørerne mener, det er muligt for

Nicklas Lautrup-Meiner, f. 1982

Kommunikationsleder i Luthersk Mission (LM) og redaktør af *Tro & Mission*

ikke-kirkelige tilhørere at forstå den forkyndelse, som tilhørerne selv lytter til. I LM er tallet endnu lavere. Her er det helt nede på 27 %. Altså kun lidt mere end hver fjerde LM'er mener, at forkyndelsen er til at forstå for ikke-kirkelige tilhørere.

Det er et skræmmende lavt tal. Ingen af de andre organisationer har så lav en procentsats i dette spørgsmål, selvom LM og ELM kommer tæt på med 30 % hver. Og ekstra tankevækkende bliver det, når man tager i betragtning, at forkynderne selv har en anderledes karakteristik af forståeligheden. Her vurderer over 70 %, at forkyndelsen kan forstås af ikke-kirkelige tilhørere. Der lader altså til at være en meget stor forskel i, hvordan tilhørerne og forkynderne karakteriserer prædikenerne i LM.

Akut udfordring

Det er et mystisk billede af forkyndelsen i LM, som undersøgelsen giver. Forkyndelsen er bibeltro og kristuscentreret, men uforståelig og irrelevant. Hvad skyldes dette? Er der blot tale om prædikens sprog, hvor der er for mange ord, der ikke bruges på almindelig hverdagsdansk? Bruger vi for mange ord, som både vi selv og ikke-kirkelige tilhørere ikke forstår? Er det forståeligt, når vi fortæller og forklarer ud fra Bibelen,

at et menneske er en synder. Eller skal vi (igen) forklare, hvad det egentlig er, Bibelen kalder for synd. At det ikke er et udtryk for, at Gud lægger nogle snærende rammer ned om vores liv, men at vores gerninger og vores inderste ønsker er et oprør mod hans gode vilje?

Eller er der tale om, at vi tager et stort bibelkendskab for givet? Hvis vi i ramme alvor ønsker kirkefremmede til vores møder, skal vi ikke antage, at de ved ret meget om Jesus eller nogen af de gammeltestamentlige fortællinger.

En af mine ikke-troende venner ringede til mig på Kristi himmelfartsdag for år tilbage, for at spørge mig, hvad helligdagen handlede om. Her gik jeg og troede, at navnet var selvforklarende. Men selvom navnet var forståeligt for ham, kom dagen alligevel bag på ham, fordi han troede, Jesus steg op til Himlen påskedag.

Bibelkundskaben er skræmmende lav i vores tid. I hvert fald blandt danskere under en vis alder. Hvis vi antager, at vi prædiker til folk, der har et stort kendskab til Bibelens tekster og det bibelske helhedsbillede, så er det klart, at prædikenerne bliver svære at forstå.

Det er glædeligt, at tilhørerne i LM og i organisationerne tættest på os oplever, at

der bliver forkyndt om Kristus på et bibelsk grundlag. Det har vi brug for igen og igen, for det er kun den forkyndelse, der skaber sandt liv.

Men vi har et akut behov for at finde ud af, hvad der ligger bag, når en stor gruppe mener, at den aktuelle forkyndelse er uforståelig og irrelevant. Det behov forstærkes endda mere, når kun 27 % af LM'erne mener, at prædikenerne er forståelige for ikke-kirkelige danskere. Hvis vi ikke tager hånd om denne udfordring, risikerer vi at ende med at lukke os om os selv i en parallelkultur, der ikke har noget sandt at sige til vores naboer, venner, familie og til os selv om Kristus. Og så er vi ilde stedt.

- 1 Rapporten kan hentes på www.godforkyndelse.dk
- 2 Her skal man dog være opmærksom på:
 - a) *Relevans og forståelighed* er ikke identiske begreber. En sag kan godt være forståelig, men opleves irrelevant – og omvendt.
 - b) *Relevant* skal her forstås som det, målgruppen vurderer som relevant i situationen. En sag kan dog godt være relevant (i betydningen: vigtig) uden at opleves relevant.

VÆR BEVIDST OM DIN ÅNDELIGE FØDE

REFLEKSION OVER NYCALVINISTISK INSPIRATION

AF HANS-OLE BÆKGAARD

.....

Det er ikke nyt, at der kommer en teologisk inspiration og åndelig strømning fra USA. I disse år er det bl.a. fra folk i den nycalvinistiske bevægelse (Timothy Keller, John Piper, Wayne Grudem, D.A. Carson m.fl.), som er en konservativ evangelikal bevægelse med rødder hos de amerikanske sydstatsbaptister og andre reformerte kirkesamfund.

Mange med tilknytning til de danske vækelsesbevægelser lytter til prædikener og læser bøger og blogs af folk fra denne sammenhæng, og bl.a. netværket "The Gospel Coalition" er en resurse via hjemmesider og konferencer. Det er helt givet, at mange danske kristne har fået stor glæde af den Jesus-centrerede og bibelske undervisning,

de har modtaget herigennem.

Det er heller ikke nyt, at man som regel præges – og måske ubevidst formes – af den bibelforståelse, som man lytter til. Især hvis det sker uden en bevidst refleksion. Det gælder også i mødet med nycalvinismen. Derfor finder jeg det kærkommen, at der er udgivet en bog, som giver et fundament og en vejledning til at bedømme denne bevægelses teologi og tradition.

Fokus på nycalvinismen

Arne Helge Teigen, der er førsteamanuensis ved Fjellhaug International University College i Oslo, har skrevet bogen *Ny-kalvinisme – en orientering*. Det er en kort, men præcis indføring i bevægelsens lære og baggrund set ud fra et evangelisk-luthersk perspektiv og dermed en vejledning til at vurdere den

inspiration og teologi, som kommer herfra.

Teigen redegør sobert for de kirkehistoriske begivenheder og udvalgte teologer, som særligt danner grundlag for bevægelsen. Det gør han ganske fortrinligt med brug af bevægelsens egne ord og en del citater. Han giver en præcis og nøgtern forklaring på det teologiske tankesæt, som nycalvinismen er funderet på.

Undervejs stiller han skarpt på relevante spændinger og forskelle mellem den calviniske position og en luthersk forståelse. De fleste emner afrundes med en kort diskussion af synspunkterne, hvorved læseren får en god og forståelig platform til at vurdere, hvad der er på spil.

Attraktiv bibelfundering

For der er noget på spil. I denne perspekti-

Min vurdering; Den nycalvinistiske bevægelse fortjener teologisk bevågenhed

verende artikel vil jeg trække nogle forhold frem, som viser, at den nycalvinistiske bevægelse fortjener teologisk bevågenhed. Det er langt fra en udtømmende analyse og heller ikke en enkeltvis vurdering af de mest kendte personer fra bevægelsen. Men de er alle i større eller mindre grad præget af den calviniske teologi og tradition.

Jeg tror, der er flere grunde til, at den nycalvinistiske bevægelse har fået så stor tilslutning og indflydelse også i de teologisk konservative rækker i Danmark.

Bevægelsen er hverken karismatisk eller repræsentativ for amerikansk kirkevækst-tænkning. Man er tydelig om et konservativ-evangelikalt bibelsyn med en klar vilje til at lade etik og liv underordnes Bibelens lære. Man har fokus på mission og diakoni på en samtidsorienteret og vedkommende måde. Flere tiltrækkes også af den logiske helhed og forklaringspotentialet, som ty-skipræger den calviniske teologi.

Nycalvinismen har et andet fokus end de åndelige selvhjælpsbøger og den terapeutiske teologi, som man ofte kan møde i amerikanske strømninger. På en langt tydeligere måde ønsker man at sætte Guds ord i fokus som vejledning og retning for ens liv frem for at være styret af følelser og umiddelbare trends i tiden. Alligevel fremstår

en egen form for terapeutisk teologi, fordi der er så stor vægtlægning på at leve livet bibelsk rigtigt ("how to do"), hvilket jeg vender lidt tilbage til.

Dermed fremstår bevægelsen også mere troværdig og vedkommende for nogen, når det gælder kristenlivet og discipelskab.

På dansk grund har det i nogle år nærmest været sådan, at den rette måde at forstå discipelskab på var den karismatiske udlægning. Men i den nycalviniske bevægelse møder man bl.a. en mere biblicistisk etik (En tilgang, hvor alle problemstillinger finder svar i skriftsteder, *red.*) og vejledning om discipelskab, som finder større genklang i et klassisk vækkelsesmiljø. Det er forståeligt, men samtidig bør man være teologisk vågen i forhold til, hvorfor dette fylder så meget hos nycalvinisterne, og hvad der følger med.

Gudsbilledet på spil

For at forstå vægtlægningen i den nycalvinistiske teologi er man nødt til at gribe tilbage til Calvins lære om dobbelt prædestination: Gud har fra evighed af bestemt, hvem der frelses, og hvem der går fortabt.

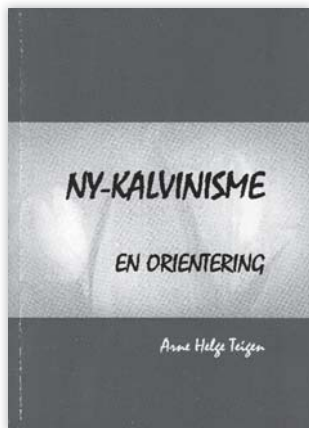
Her spiller menneskets afgørelse i relation til Gud ikke ind. Udvælgelsen er sket uafhængig af, hvem eller hvordan det enkel-

te menneske er. Denne lære skal ses i lyset af læren om Guds suverænitet og almagt i den calviniske udgave af læren om Guds forsyn. Ifølge den ved Gud alt, som kommer til at ske, fordi han styrer verden, sådan som han på forhånd har bestemt i sine evige dekreter. Og Gud fremmer sin ære ved at sørge for, at alt sker i overensstemmelse med dekretterne – selv ned i de mindste detaljer, hvor han styrer i kraft af sin mægtige vilje, hvad han har besluttet fra evighed af. Selv syndefaldet "arrangerede" Gud.

Det kan opleves tilløkkende logisk at slutte det teologiske system sådan og lade Gud styre verdens gang deterministisk (forudbestemt, *red.*). Men Luther så anderledes på det: Nok lærer Bibelen, at Gud forudbestemmer til frelse ved sin Søn, men han har ikke i dette åbenbaret mere end det for os. At et menneske går fortabt, bunder i, at man afviser at modtage Guds frelse i tro. Vi kan ikke slutte, at nogen fra før verdens skabelse (eller lige efter syndefaldet, som nogen vil hævde) er forudbestemt til frelse, mens andre er forudbestemt til fortabelse.

Calvins lære afvises af lutheranere bl.a. i Konkordieformlen, artikel 11 *Om den evige prædestination og Guds udvælgelse*. Luther selv går ind på spørgsmålet i skriftet *Om den trælbundne vilje*, og i det 20. århund-

Hans-Ole Bækgaard; For mig at se åbner læren om dobbelt forudbestemmelse døren til tvivl, frustration og mangel på frelsesvished

Ny-kalvinisme – en orientering

Arne Helge Teigen

Egen udgivelse, 2014

100 sider, kr. 120,-

(kan købes i Bethesdas boghandel)

rede stiller Olav Valen-Sendstad ligeledes skarpt på det i *Drømmen om den frie vilje*. For Luther var det ikke afgørende at kunne redegøre logisk for det, men langt mere sjælesørgerisk at hjælpe mennesker med vished i spørgsmålet: "Hvordan finde en nådig Gud?" Derfor opererede han med et andet teologisk tankesæt, som rummer en række paradokser, frem for Calvins "logik".

Dybest set er gudsbilledet udfordret. For der er forhold, som Gud ikke har åbenbaret om sit væsen eller sin vilje. Som lutherske skelner vi mellem det, som Gud har *skjult* og *åbenbaret* om sig selv. Dermed kan vi have vished og hvile i det, Gud vitterligt har åbenbaret. Og det er nok for os. For hvis ikke Gud har åbenbaret det, vi skal vide til frelse – så bliver troen usikker. Hvornår kan jeg så have fred med Gud? Hvordan kan jeg vide, at jeg hører til blandt dem, som er forudbestemt til frelse – og at det ikke bare er noget, jeg bilder mig ind? Og hvis nogen falder fra troen, var deres tro så falsk, da de levede som bekendende kristne? For mig at se åbner læren om dobbelt forudbestemmelse døren til tvivl, frustration og mangel på frelsesvished.

Genoprettelse og genfødsel

Den calvinske lære og traditioner i det spor

sætter sit præg på den nycalvinske bevægelse. Det gælder ikke mindst synet på synd, forsoning, genoprettelse, mission og helliggørelse.

Der er forskellige opfattelser af den calvinske lære om "begrænset forsoning". Men den logiske slutning hos nogle er, at når Gud har forudbestemt nogen til at frelles, så er det kun disse, Kristus døde for på korset. Han døde ikke for hele verden, men for "sit folk". Så når der forkyndes om forsoning, er det værd at lytte efter, hvem det gælder. Hvis det ikke er tydeligt, at Jesus døde for alle på korset, så er der noget vigtigt om forudbestemmelse og gudsbilledet på spil.

Nogle i bevægelsen taler derfor ikke så meget om *forsoning*, men hellere om *forløsning*. Der bliver også lagt et andet skema over frelsens historie end et klassisk luthersk: skabelse-fald-forsoning-herliggørelse. I stedet lyder det i rammen af Guds almagt: skabelse-fald-forløsning-genoprettelse. Sådan kan man finde det i bogen *Guds folks mission* af Christopher Wright.

Fokus kommer til at ligge på Guds genoprettelse af skaberværket. Gud har jo forudbestemt, hvem han frelser, og forsoningen gælder disse. Derfor handler det mere om forløsning af skaberværket i en holistisk

Hans-Ole Bækgaard, f. 1973 Valgmenighedspræst ved Aarhus Bykirke
Formand for Indre Mission

frelse, og det kommer til udtryk i en holistisk mission.

At Gud vil føre sine til evig frelse forties ikke, men betoningen kommer til at ligge på genoprettelse af skaberværket allerede nu i kraft af den forløsning, som Gud har ført igennem ved Jesu død og opstandelse. Også Timothy Keller følger i det spor og det præger hans forkyndelse.

Synet på synd og menneskets vilje i forhold til frelsen skal ses i denne sammenhæng. Det er ikke muligt at få det komplekse udfoldet her, men nogle vigtige antydninger skal nævnes:

I en luthersk teologi hævdes det, at hele menneskets natur er faldet i synd. Derfor er det naturen hos et menneske – det hele menneske – som må genfødes og sættes i Guds nåde, sådan som det sker ved dåb og tro.

Hos nycalvinisterne tales der på nærmest luthersk vis også om syndefordærvets totalitet. Men forskellen optræder i synet på viljens rolle. Ifølge Calvin har mennesket ikke tabt sin vilje efter faldet. Mennesket indtager en fjendtlig position over for Gud og søger bort fra ham. Men det må qua viljen, der er bundet til Guds evige dekret, bøje sig for sin forudbestemmelse. At blive genfødt handler dermed ikke om en forvandling af

hele naturen (jf. luthersk), men om at *viljen* genfødes til at handle i overensstemmelse med Guds forsyn.

Derfor tales der tydeligt hos nycalvinisterne om synd, Guds vilje og bibelsk vejledning til etisk at leve i overensstemmelse med Guds ord, men på en måde er det mest med til at understøtte det syn på forudbestemmelse og frelse, som det teologiske system rummer. Derfor bliver kristenlivet også snarere et udtryk for bekræftelse af, at man lever i overensstemmelse med sin udvælgelse. Frelsevisheden bliver knyttet til oplevelsen af og besindelse på Åndens frugter, helliggørelse, bibelsk levevis (jf. lovens 3. brug) frem for Kristus. Dette kan lyde forskelligt hos folk i bevægelsen, men grundlæggende er denne præmis på spil.

Selvkritik efterlyses

Teigen går ind i en del flere problemstillinger i sin lille bog. Flere forhold kunne have været belyst grundigere, og nogle diskussioner opleves meget korte. Det er en svagheit. F.eks. kunne det lutherske korrektiv til udvælgelsen have været tydeligere, ligesom udfoldelse omkring viljens frihed kunne have været bedre, da meget står på spil her. Det havde også været godt, hvis

det genuine lutherske – at det handler om sjælesorg for den anfægtede – havde fået plads. For i mødet med den dobbelte forudbestemmelse rammes flere af anfægtelse.

Samtidig kunne det have været godt, hvis Teigen havde gået ind på – selvkritisk i forhold til egen teologi og ikke mindst tradition – hvorfor flere, især unge, lader sig tiltrække af denne teologi og bevægelse i disse år. Er det bare fordi, de er dygtige formidlere? Eller skyldes det dårlig forkyndelse i vores egne sammenhænge? Er der forhold, som ikke bliver ordentligt undervist omkring? Ofte kan en sådan reaktion blandt lægfolket skyldes, at der er noget, som opleves tydeligere, mere vedkommende, forståeligt og hverdagsrelevant hos andre.

Min egen erfaring er, at jeg har oplevet at kunne få inspiration fra den nycalvinistiske bevægelse, men at det her gælder – som i mødet med alle andre strømninger – teologisk at være bevidst om, hvad der læres, og hvilken indflydelse det har på forkyndelse, former, perspektiver for menighedsliv og mission. I den sammenhæng er Teigens bog et godt redskab til en vigtig besindelse. Og derfor vil jeg varmt anbefale den.

SKABELSESBERETNINGEN I NY FORTOLKNING

KOMMENTAR TIL BOG OM BIBELENS FØRSTE SIDER

AF KNUD W. SKOV

.....

Når en af Dansk Bibel-Instituts (DBI) lærere i Gammel Testamente (GT), Jens Bruun Kofoed, udgiver bogen *Til syvende og sidst*, hvori han fremlægger en forståelse af helt centrale vers i Første Mosebog, der er ny for mange, giver det anledning til refleksion.

"I begyndelsen skabte Gud himlen og jorden," læser vi i Første Mosebog 1,1. Hvordan skal det forstås? Og er det korrekt oversat? Hvad er det i det hele taget, skabelsesberetningen vil sige? Det er kort fortalt bogens omdrejningspunkt.

Det er ikke en opbyggelig bog, ej heller argumentation for et bibeltro standpunkt, men en fremadskridende debat om centrale emner – inklusiv bibelkritiske synspunk-

ter. Perspektiver og mulige fortolkninger vælder frem, og enkelte ord i teksten fylder hele kapitler.

Bogen er akademisk, så den er i sin form diskuterende med flere åbne slutninger. Teksten er massiv, spækket med teologiske fagudtryk, og Jens Bruun Kofoeds (JBK) tanker flyder hurtigt, så en kommentar som denne kan ikke blive fyldestgørende.

Komparativ tilgang

JBK arbejder ud fra fagligt anerkendte metoder. Han bruger især den komparative (sammenlignende, *red.*) metode til at forstå bibelteksten. Det bringer informationer fra den samtidige arkæologi og tekstinskriptioner fra Nærorienten i spil til at belyse Første Mosebogs kultursammenhæng. Dermed sættes teksten ind i samtidens miljø og tan-

kesæt.

Det beriger forståelsen af bibelteksten at bruge den oprindelige samtid som horisont. Det er dog også en mulig snubletråd, fordi samtidens øvrige beretninger dermed let bliver mere afgørende for forståelsen af bibelteksten end profeternes og apostlenes autoritative anvendelse af den.

JBK arbejder alene med de fortolkningsmuligheder og udfordringer, som teksten og konteksten giver, mens de spørgsmål, som ikke direkte rejses af teksten, ikke berøres (såsom evolutionsperioder, istid og dinosaurer).

Absolut eller relativ begyndelse?

En lang diskussion hos JBK fokuserer på spørgsmålet, om teksten – med ordet "bara" – fortæller, at Gud skaber af intet

Knud W. Skov; Det kan undre mig, at forståelsen af Guds ord skulle være afhængig af en række arkæologiske funds fortolkning

(*creatio ex nihilo*), altså *materiel* skabelse, eller om skabelsesberetningen udtrykker en orden og navngivning af en eksisterende materie (*creatio ex materia*), altså *funktionel* skabelse.

De sammenlignelige tekster i Nærorienten viser samtidens tro på en *creatio ex materia*, dvs. man opfatter "skabelse" som en navngivning og funktionsgivning af noget eksisterende.

JBK viser, at bibelteksten sprogligt set *kan* oversættes: "Da Gud begyndte at skabe himlen og jorden, var jorden øde ..." (relativ begyndelse) – hvor det er underforstået, at materien allerede var til stede – i stedet for den autoriserede oversættelse: "I begyndelsen skabte Gud himlen og jorden ..." (absolut begyndelse – skabelse ud af intet).

Dette har fået nogen til at kræve en oversættelse med relativ begyndelse. Carsten Vang og Nicolai Winther-Nielsen argumenterede i sin tid kraftigt imod det. JBK bakker op om MF/DBI-kollegernes faglige hæderlighed, men kritiserer dem for at læne sig for meget op af den bibelske kanon i oversættelsen af verset. JBK anerkender dog, at teksten meningsmæssigt kan indebære, at Gud skabte *af intet*.

Jeg kunne ønske, at JBK var mere tydelig om den grundlæggende forskel på den

menneskelige samtidige religions vinkel i sit forsøg på at beskrive det guddommelige – og det Gudsåbenbarede ords beskrivelse af, hvordan Gud som altings ophav skaber af intet.

At Gud skaber ud af intet stemmer jo med andre skriftsteder (Neh 9,6. Sl 33,6.9. Es 40,25f.28; 42,5. Jer 10,12). Det ses endda af hedninger (Rom 1,20.25) samt i genspejlingen af Første Mosebog 1,1 i Johannesevangeliet 1,1-3. Sagen afspejles også i den lutherske forståelse af Guds Ords skaberevne og -vilje, når et menneske kommer til tro – at det nye liv skabes af intet.

I den akademiske diskussion åbner JBK ganske vist teoretisk for skabelse af materie, idet han lidt undskyldende anfører, at Bibelen i de senere afsnit selv forstår og fortolker skabelsen som sket af intet. Men for mig at se åbnes der med den lidt undskyldende tilgang mulighed for en konflikt i forhold til, om Guds åbenbaring er entydig.

Tydelig inspiration

JBK er optaget af, om der går en rød tråd gennem Skriften, så hele Guds åbenbaring så at sige viser et verdensbillede som et *tempel* – og at dette iscenesættes med skabelsesberetningen. Det er et andet ho- ➤

Til syvende og sidst – skabelse, tempel og hvile i Biblen og den gamle Orient

Jens Bruun Kofoed
Museum Tusulanums Forlag, 2015
405 sider, kr. 375

Jens Bruun Kofoed behandler i sin bog spørgsmålet om, hvorvidt Gud skabte af intet, eller om skabelsesberetningen udtrykker en ordning og navngivning af en eksisterende materie.

De sammenlignelige tekster i Nærorienten viser, at samtidens forståelse af en "skabelse" var en navngivning og funktionsgivning af noget eksisterende.

ILLUSTRATION: WIKIMEDIA

vedanliggende i bogen. Dertil henter han inspiration fra især John Waltons arbejde med netop samtidens tanker i tempelbyggeri.

Udfordringen er, at John Walton ikke er klar i sit sprog om åbenbaringens egenart og i stedet lader samtidsmiljøet bestemme tekstens begrebsrammer, så "skabelse" hos Walton netop handler om, at hver genstand defineres/navngives (en funktionel skabelse – ikke af intet). JBK gengiver Waltons teori – anfægter den (ud fra en helbibelsk tankegang) – og forsøger alligevel at bruge den.

Kort fortalt vover Walton at påstå, at 1 Mos 1 ikke er skrevet til nutidens mennesker, men til tekstens samtidsmennesker¹. Én ting er at påstå, at en gudgiven tekst til israelitterne på vej gennem Sinai ørken

omkring 1430 f.Kr. skal forstås i lyset af de religiøse tendenser i Irak 1000 år tidligere. Noget andet er at påstå, at Bibelens tekst kun kan forstås ud fra samtidens tankesæt og ikke er klart, tydeligt og ligefremt forståeligt ved Åndens hjælp.

Det kan undre mig, at forståelsen af Guds ord skulle være afhængig af en række arkæologiske funts fortolkning, som JBK gengiver Walton for at mene. For hvordan skulle denne vigtige bibeltekst have været forstået sandt og ret i perioden fra den tid, hvor samtidens templer blev ødelagt, frem til at de blev afdækket og fortolket ret hos Walton? JBK vover at følge tankegangen hos Walton med nogle tydelige forbehold.

Tempel-kosmos

Uafhængigt af om skabelsen skal forstås

funktionelt eller *materielt*, arbejder JBK videre med at finde paralleller til tempelsymbolik i både samtidstekster og bibelteksterne. Her bliver hver enkelt tempelement drøftet, sat ind i en parallel med samtiden og med bibelteksten og dernæst kædet sammen med skabelsesberetningen.

En pudsig detalje er, at hvor JBK tidligere – i forhold til ordet "bara" – nærmest undskyldte at lade andre bibelske tekster belyse ordets betydning i den afgrænsede åbenbaring (kanon) trods den centrale betydning af emnet, så samles der i sidste del af bogen primært en GT-baggrund for, at tempel-tankegangen også er skabelsesberetningens tankegang. Men GT-baggrunden er dog kun spændende paralleller og associationer, der åbner for en mulig forståelse. Derfor kan den tolkning ikke blive den ene-

Knud W. Skov, f. 1967
Cand.theol.
Faglærer på erhvervsskole
Fritidsprædikant i LM

ste mulige af teksten.

Her bliver hovedkilden for JBK den engelske teolog Crispin Fletcher-Louis. Her gøres en del ud af at vise, hvordan skabelsens sted svarer til det, der blev gendannet i både tabernakel og tempel, og som peger frem mod fællesskabet med Gud på den nye jord. Dermed bliver f.eks. også tronstolssproget for Guds kontakt med jorden i GT forklaret.

Det ender med, at skabelsesteksten med 7 dage tolkes i retning af at være en mulig tempelindvielsestekst – som en tekst, der kunne bruges i tabernakel og tempel til en rituel fejring af Guds ny- og genskabelse.

Det udelukker ikke den ligefremme bogstavelige forståelse, men åbner for flere anvendelser. Omvendt kan løsrivelse fra en 7-dages forståelse af Guds skabelse af himmel og jord åbne for – som JBK selv antyder – at jordens tilblivelse måske skal forstås noget anderledes end den klassiske. Hvis Gud ikke skabte på syv dage, men de syv dage udtrykker et rituelt forløb – hvorfor så tro, at Gud skulle have gjort det sådan?

Tempelsymbolik udfoldet

Urhistorien bliver i denne bog kædet tættere sammen med gudsdyrkelsen i det gamle Israel. Samtidig bliver det endnu vigtigere

at se det fuldkomne og syndfrie menneske som den eneste, der kan komme ind i Guds hellige nærhed – i Edens have – i tabernaklets og templets allerhelligste. Det skete gennem en midlertidig ypperstepræst, indtil Kristus kom som den fuldkomne.

Disse tempelaspekter har tidligere været antydet i bogen *Tempelgud* af Jørgen Sejergaard (Credo/DLF 1997), hvor fokus især var på Åbenbaringsbogen 5. Det er aspekter, der kan give en god forståelse af de præsteordninger, der findes i det Gamle Testamente. Men samtidig kan det, at teksterne skal forstås som en specifik genre (analogi), føre derhen, hvor det fratager teksterne autoritet i forståelsen af Guds skabelse.

Med tempelsymbolikken knyttet til Første Mosebog 1 som genrebestemmelse kan JBK komme til at skabe grobund for en forståelse, der ikke regner med Gud som skaber af intet – eller skaber overhovedet – men kun som opretholder.

Hvis muligheden tænkes til ende, så danser det muligheden for et ændret syn på skabelse af køn, af syndefald og meget mere. Selv om jeg er overbevist om, at det ikke er intentionen, foreligger muligheden ganske tydeligt. Men måske er det ikke muligt at skrive en bog som denne, uden at de

akademiske tolkninger vil stå åbne i flere retninger.

Efter det sidste

JBK lader bogen ende med at antyde, at Gud helt fra skabelsen har haft evighedens hvile som sigte. Dette hænger godt sammen med, at Gud før verdens skabelse udvalgte sit folk i Kristus til at stå rene og retfærdige for ham. Det hænger godt sammen med, at målet for vandringen i livet er at nå frem til Guds sabbatshvile – til syvende og sidst.

Bagerst i bogen har JBK fået trykt de fleste af de vigtige materialer fra det samtidige miljø til at illustrere og begrunde sine fortolkninger.

Med bogen har den kompetente GT-professor Jens Bruun Kofoed udfordret de gængse skabelsesforståelser. Og hermed har jeg forsøgt at give et konstruktivt med- og modspil som efterord.

1 Dette udtrykkes specifikt her: <http://biologos.org/resources/multimedia/john-walton-on-understanding-genesis>

Om bogen; For mig åbnede den Højsangen på en ny måde og gav mig frimodighed til at bruge skriftet mere i min hverdag

AF SPRINT AAGAARD KORSHOLM

Min elskede er min og jeg er hans – Refleksioner over Højsangen

Henrik Nymann Eriksen
Logos Media, 2015
120 sider, kr. 149,95

Eriksen giver i denne lille bog ikke en vers-for-vers-gennemgang af Højsangen i GT, men slår ned på nogle vigtige pointer igennem hele skriftet. Det passer fint med hans opfattelse af strukturen i Højsangen: den er en poetisk skildring, ikke en fortløbende redegørelse.

En bog om menneskelig kærlighed

Eriksen betragter skriftets form som lyrisk og symbolsk, men tolker det ikke "åndeligt" som en beskrivelse af forholdet mellem Jesus og menigheden, sådan som mange fortolkere tilbage i tiden har gjort. Det er befriende, at han lader bogen beskrive det, den gør: den menneskelige kærlighed i rigtig mange af dens både psykiske og fysiske aspekter.

Efter at have gennemgået skriftet kapitel for kapitel, knytter han i bogens sidste kapitel denne menneskelige kærlighed sammen med Guds kærlighed, sådan som det sker mange steder i Bibelen.

Mange gode pointer

Jeg er ikke helt overbevist om, at Højsangen nødvendigvis indeholder alle de gode pointer, Eriksen får frem. Tilsammen danner de næsten en komplet beskrivelse af forel-kelse/ægteskabeligt samliv. Men skriftet

indeholder utvivlsomt en hel del af dem.

Under alle omstændigheder giver læsningen af denne lille bog rigtig meget godt stof til den bibelske brugsanvisning omkring kærlighed og sex – også i ret konkrete former. For eksempel er her en del af de mange gange efterlyste skriftsteder om, hvorfor man skal vente med sex, til man er blevet gift. Dog som sagt udtrykt i et symbolsk sprog, der er åben for flere fortolkninger.

Samtidig påpeger bogen Guds varme glæde og kreative tanker ved at have skabt os til kærlighed og elskov! For mig åbnede den Højsangen på en ny måde og gav mig frimodighed til at bruge skriftet mere i min hverdag – min kone antydede, at mine kys blev mere uudgrundelige efter læsningen af bogen.

En flot bog

Bogen er således en flot kommentar, forstået som en læseværdig og givende åbner af skriftet. Samtidig er det en flot udgivelse – velegnet til gave. Også til værtindegave til folk, der har været gift længe! Hvert kapitel indledes med et symbolsk farvefoto. Dels pynter disse fotos, og dels giver det nogle spændende tanker, når man begynder at overveje, hvorfor netop dette foto indleder netop dette kapitel.

Om bogen; Den har gjort mig opmærksom på, hvor vigtig en tjeneste det er at vise andre den kærlighed fra Gud, vi selv har modtaget

AF LENE MALMGAARD

Sjælesorg ved køkkenbordet

Karin Ackermann-Stolenzky

Lohse, 2015

200 sider, kr. 199,95

Som titlen – *Sjælesorg ved køkkenbordet* – angiver, er temaet i denne bog ikke den professionelle sjælesorg, men hverdags-sjælesorgen, altså den sjælesorg vi alle kan udøve i mødet med vores medmennesker.

Karin Ackermann-Stolenzky definerer selv hverdags-sjælesorg som det at møde

sine medmennesker og ud fra sin egen tro hjælpe dem med deres tros- og livsspørgsmål. Det kan foregå ved snakke over køkkenbordet, men det kan ligeså godt foregå som praktisk hjælp og støtte. Det drejer sig ikke om terapi; og derfor behøver man ikke en særlig uddannelse for at bidrage.

Bogen rummer 11 kapitler, der hver for sig belyser forskellige aspekter af hverdags-sjælesorgen. I hvert kapitel er der indlagt øvelser og spørgsmål til eftertanke, som hjælper læseren til at reflektere over, hvilke erfaringer man selv bringer med sig, og som udfordrer til at grave dybere. Nogle af spørgsmålene brugte jeg, men andre hoppede jeg hen over. Det er nok lidt smag og behag, hvor megen selvrefleksion man synes, der er nyttig.

Der lægges ud med et par glimrende kapitler, som giver gode råd til sjælesørgeren om at føre en konstruktiv og åben samtale. Dels ved at lytte og være til stede i samtalen, og dels ved at lytte uden på forhånd at have bedømt det problem, der bringes op. Disse kapitler har meget godt at sige om kommunikation.

Vigtig tjeneste at være medvandrere

Bogen har også et ærligt fokus på det at

være mentor og rådgiver for andre mennesker og senere på, hvordan vi kan være medvandrere for mennesker i sorg og kriser.

Jeg fik selv et stort udbytte af at læse kapitlet "At give Guds kærlighed videre". Her anvendes kærlighedsbuddet som grundlaget for al sjælesorg.

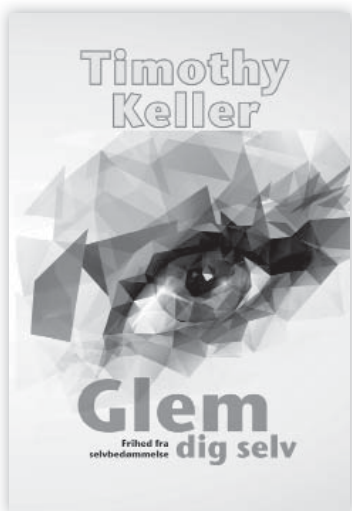
Hele bogen er krydret med hverdagsfortællinger og citater fra andres oplevelser af at give eller modtage sjælesorg. Mange af eksemplerne er illustrative og gode, men nogle af dem er efter min mening for lange og mangler fokus.

Overordnet set kan jeg dog varmt anbefale bogen. Gennem læsningen er begrebet hverdags-sjælesorg virkelig blevet bredt ud for mig, og jeg er blevet opmærksom på, hvor vigtig en tjeneste det er at være medvandrere for et andet menneske og vise andre den kærlighed fra Gud, vi selv har modtaget.

Mange af os udøver allerede denne omsorg over for vores nærmeste, men denne bog opfordrer til en "kultur af gensidig omsorg" i menigheden, i nabolaget og på arbejdspladsen. Samtidig opfordrer den til, at vi selv lader andre tage del i vores sjæleliv – at vi praktiserer åbenhed – herved kan vi hjælpe andre til at gøre det samme.

Om bogen; Med sine 48 sider og enkle opbygning er den letlæst

AF TROELS G. RASMUSSEN

Glem dig selv – frihed fra selvbedømmelse

Timothy Keller
Credo Forlag, 2015
48 sider, kr. 49,95

Bogens disposition er enkel og baserer sig på Paulus' ord i Første Korintherbrev 4,3-4. Efter en introduktion er der tre kapitler om menneskets ego, en forvandlet selvopfattelse, og hvordan den forvandles.

I introduktionen beskrives, at forskellige samfundskulturer fremhæver, at ondskabens rod er at tænke for høje eller for ringe tanker om sig selv. Hos Paulus præsenteres vi for en helt anden tilgang.

Egoet analyseres i kap. 1 ud fra bibeltekst, litteratur, samtid og egne erfaringer som tomt, ømt, travlt og skrøbeligt. Keller anvender med respekt entertaineren Madonnas egne udtalelser som et eksempel på det. Med Paulus som eksempel præsenteres i kap. 2 kernen i evangelisk ydmyghed som det at tænke mindre på sig selv – fordi egoet ikke er oppustet, men opfyldt.

I kap. 3 fremhæves, at både Madonna, Paulus og alle vi andre søger en kendelse, der godkender os. Dén kendelse er afsat i evangeliet om Jesus Kristus. Derfor opsummeres det: "I kristendommen er du godkendt på forhånd."

Keller skriver klogt og klart. I en gedigen analyse af bibelteksten relaterer han til f.eks. Søren Kierkegaard, C.S. Lewis, sin samtid og egne erfaringer. Bogen kan med udbytte læses af mennesker, der oplever sig som troende, ikke-troende eller måske-troende. Med sine 48 sider og enkle opbygning er bogen letlæst.

Indholdsmæssigt kan man ikke forvente sig mere af bogen – dispositionen taget i

betragtning. Men til en helhedsforståelse af en kristen selvopfattelse hører også 1. og 3. trosartikel. Endelig er der hele dybden i 2. trosartikel, som af gode grunde ikke bliver udfoldet i bogen.

Hvis jeg kunne ønske mig en efterfølger til bogen, skulle den handle om, at friheden fra selvbedømmelse hviler på friheden fra synd, lov, død og Satans magt – og fred med Gud. Det er min egen oplevelse, at netop dén frihed har helt afgørende betydning for selvopfattelsen.

Her har andre forfattere skrevet meget godt – lige fra Paulus til Lina Sandell. Supplér gerne læsningen med livslang meditation over nogle vers af Lina Sandell (1861):

*Jeg er iblandt de frie børn, som Jesus har gjort fri
fra Satans bånd og lovens dom og syndens slaveri.
Og da han helt af nåde har genløst min arme sjæl,
jeg være vil i Herren fri, ej menneskenes træl.*

*Af denne nåde lever jeg, thi den blev alt for mig.
Jeg stoler på min hyrde tro, som har opofret sig.
I ham jeg nu er from og ren, retfærdig, hellig, skøn,
thi Faderen ej mindste plet kan finde på sin Søn.*

Udgiver

Luthersk Mission
Industrivænget 40
3400 Hillerød

Tro og erfaring

Hvad indebærer det, at troen omfatter hele personligheden?

Hvordan integreres den sunde lære og det sunde liv i vores kristne trospraksis?

Elsker Gud glansbilleder eller virkelige mennesker?

lm

LUTHERSK MISSION

budskabet.dk

FORDYBELSE I BIBELSK OG LUTHERSK TRO

ANALYSE AF TIDENS STRØMNINGER

INSPIRATION TIL KRISTENT LIV OG MISSION